

ҰЛТ БОЛЫП АЗА ТҰТТЫ

Бейсенбі күні Маңғыстау облысында әскери оқу-жаттығу кезінде ауа райының күрт нашарлап, желдің күшеюіне байланысты қайғылы оқиға орын алып, 14 әскери қызметкер қаза тапты. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев қайғылы оқиға салдарынан қаза тапқан әскери қызметшілердің туған-туысқандарына көңіл айтты.

Президент әскери қызметшілердің қаза болу себептерін тергеп-тексеру жөніндегі құрылған Үкіметтік комиссияға оқиғаның мән-жайын анықтау үшін қажетті шаралар қабылдауды және қай-

тыс болған жандардың отбасына көмек көрсетуді тапсырды.

Мемлекет басшысының өкімімен Маңғыстау облысында қызметтік міндеттерін атқару кезінде әскери қызметшілердің қазаға

ұшырауына байланысты Қазақстан Республикасында 2026 жылдың 25 қыркүйек күні жалпыұлттық аза тұту күні болып жарияланды.

Кеше Каспий теңізі акваториясында жүргізілген іздестіру-құтқа-

ру операциясы аяқталды. Оқиға салдарынан із-түссіз жоғалған екі әскери қызметшінің денесі табылды.

Маңғыстау облысында қаза тапқан әскери қызметшілердің отбасыларына көмек жинаудың бірыңғай ресми тетігі белгіленді. Қазақстан Халық Кеңесінің мүшелері 815 млн теңге жинаған. Сондай-ақ елімізге белгілі кәсіпкерлер де қаржылай көмек көрсетуде.

№114
(5012)

Сенбі
26 қыркүйек
2026 жыл

ASTANA

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ ГАЗЕТ

A Q S H A M Y

1990 ЖЫЛҒЫ 13 ҚАЗАННАН БАСТАП ШЫҒАДЫ

АСА ІРІ ИНВЕСТИОРҒА АЙНАЛДЫ

Кеше Алматыда «Қазақстан – Қытай» инвестициялық форумы өтті. Жиында Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев сөз сөйлеп, Қазақстан мен Қытайдың мәңгі әрі жан-жақты стратегиялық серіктестігінің тарихи негізі берік әрі тату көршілік пен өзара сенім рухында тың қарқынмен дамып келе жатқанын атап айтты.

– Бүгінде қазақ-қытай қарым-қатынасы сапалық тұрғыдан жаңа деңгейге көтерілді деп айтуға болады. Бұл құрметті Төраға Си Цзиньпин мырзаның тікелей қолдауының арқасы деп айтсақ, артық болмас. Біз мәңгілік дос әрі сенімді серіктес ретінде ынтымақтастығымыздың жаңа «алтын 30 жылдық» кезеңіне қадам басып жатырмыз. Жалпы, Қытай – Қазақстанның ең ірі сауда серіктесі. Былтыр екі елдің тауар айналымы рекордтық межеге жетіп, 50 миллиард долларға жуықтады. Үкіметтеріміз бұл көрсеткішті 100 миллиард долларға дейін жеткізу үшін белсенді жұмыс істеп жатыр. Инвестиция саласындағы ынтымақтастығымыз да тұрақты дамып келеді. Қытай Қазақстан экономикасына 29 миллиард доллардан астам қаржы құйды. Осылайша, еліміздің аса ірі инвесторларының біріне айналды. Қазір Қазақстанда Қытайдың қатысуымен 9 мыңнан астам кәсіпорын табысты жұмыс істеуде, – деді Мемлекет басшысы.

ЗЕЙНЕТКЕРГЕ – БІРЖОЛҒЫ ТӨЛЕМ

1 қазанда атап өтілетін Қарттар күніне орай зейнеткерлерге біржолғы әлеуметтік төлем беріледі.

Әкімдіктің мәліметінше, Астана қаласының жекелеген санаттағы мұқтаж азаматтарына әлеуметтік көмек көрсету, оның мөлшерін белгілеу және алушылар санатын айқындау қағидаларына сәйкес, елордада тіркелген жасы бойынша зейнеткерлерге, сондай-ақ зейнетақының ең төмен мөлшерін алатын зейнет жасындағы азаматтарға 2,5 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде біржолғы ақшалай төлем қарастырылған.

«Астана қаласы бойынша «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КЕАҚ ұсынған тізімге сәйкес, әлеуметтік көмек 110 мыңнан астам жасы бойынша зейнеткерді қамтиды» деп хабарлады әкімдіктің баспасөз қызметі.

ЕҢБЕК АДАМЫ – ЕЛ БАЙЛЫҒЫ

Еліміздегі ерекше мерекенің бірі – Еңбек күні әр жылдың соңғы жексенбісінде аталып өтіледі. Бұл – адал еңбегімен, жемісті жұмысымен еліміздің дамуына үлес қосып жүрген нағыз еңбекқор адамдарды құрметтеуге бағытталған маңызды мереке.

КІМДЕР ТЕГІН ЕКПЕ АЛАДЫ?

Астанада биыл тұмауға қарсы «Гриппол Плюс» вакцинасының 169 005 дозасы сатып алынды. Бұл туралы Астана қаласының Санитариялық-эпидемиологиялық бақылау департаментінің басшысы Айгүл Шағалтаева елордалық Коммуникациялар қызметінде өткен брифингте мәлім етті.

«Алдағы эпидемиялық маусымда тұмауға қарсы екпе жүргізу үшін Астана қаласының Қоғамдық денсаулық сақтау басқармасы жергілікті бюджет қаражатына Ресейде өндірілген «Гриппол Плюс» вакцинасының 169 005 дозасын сатып алды» деді Айгүл Шағалтаева.

Үкіметтің 2020 жылғы 24 қыркүйектегі № 612 қаулысына сәйкес тұмауға қарсы екпе мына санаттағы азаматтарға тегін салынады:

- медициналық ұйымда диспансерлік бақылауда тұрған балалар;
 - жетім балалар және ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар;
 - медициналық-әлеуметтік мекемелердегі адамдар;
 - осы мекемелердің қызметкерлері.
- Жергілікті бюджет қаражатына сатып алынған вакцина Астанадағы 41 алғашқы медициналық-санитариялық көмек ұйымында салынады.

26-27 қыркүйек

АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ЖӘРМЕҢКЕСІ

Астанада Маңғыстау, Алматы және Абай облыстарының тауар өндірушілері қатысатын кезекті ауыл шаруашылығы жәрмеңкесі өтеді. Жәрмеңке «Қазанат» ипподромының автотұрағында, Қарқаралы тасжолы, 1 мекенжайында өтеді. №18, 37 және 303 автобус бағыттары қатынайды. Жәрмеңке сағат 09:00-ден 18:00-ге дейін жұмыс істейді.

ҚАЗАҚСТАН ХАЛЫҚ КЕҢЕСІ –

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВТЫҢ ҚАЗАҚСТАН ХАЛЫҚ

ҚАДІРЛІ ОТАНДАСТАР! ҚҰРМЕТТІ ҚАЗАҚСТАН ХАЛЫҚ КЕҢЕСІНІҢ МҮШЕЛЕРІ!

Еліміздің ең жоғары консультативтік мекемесі – Қазақстан Халық Кеңесінің алғашқы сессиясының ашылуы баршаңызға құтты болсын! Бүгін еліміз үшін аса маңызды күн, шын мәнінде тарихи оқиға деп айтуға толық негіз бар. Қазақстан Халық Кеңесі мемлекетіміздің саяси жүйесінде айрықша орын алатын, конституциялық мәртебесі бар бірегей институт болатынына күмәнім жоқ.

Қазір Қазақстан ауқымды өзгерістер кезеңін бастан өткеруде. Қоғамымыздың барлық саласында түбегейлі реформалар іске асырылуда. Алайда реформалар мен өзгерістер осымен өз мәресіне жетті деп мүлдем айтуға болмайды. Бұл жұмыс міндетті түрде жалғасады. Біз билік жүйесін заман талабына сай жаңғырту ісін қолға алдық. Елімізде Халық Кеңесінің құрылуы соның бір айқын дәлелі екені анық. Мемлекет өміріндегі бұл маңызды үдеріс осыдан тура бір жыл бұрын басталды, мұны сіздер жақсы білесіздер.

Мен былтырғы халыққа Жолдауымда бір палаталы Парламент құру туралы бастама көтердім. Аталған ұсыныс қоғамымызда қызу әрі кең ауқымда талқыланды. Ел ішінде ашық, шынайы пікірталас болды. Азаматтарымыздың тарапынан мыңдаған ұсыныстар, ой-пікірлер айтылды. Осылайша, талқылаудың соңы кейінгі 30 жылда болмаған мазмұны терең конституциялық реформаға ұласты. Биыл 15 наурызда жалпыұлттық референдум арқылы тұтас елімізді өрлеу дәуіріне бастайтын қастерлі құжатты – Конституциямызды қабылдадық. Бұл маңызды тарихи оқиға халықаралық қауымдастық тарапынан зор ықылас пен қызығушылық туғызды. Өйткені қазіргідей бұлыңғыр, тұрақсыз әлемде жаңа Конституцияның қабылдануы бүкіл дүние жүзі тарихында өте сирек кездесетін жағдай деп айтуға болады. Беделді саясаткерлер мен сарапшылар Қазақстанның бұл қадамын шын мәнінде бірегей саяси оқиға деп бағалап, мұны батылдық пен жасампаздықтың жарқын көрінісі ретінде мойындау қажет екенін бірауыздан айтуда.

Конституция халқымыздың мәңгілік темірқазығы және Әділетті, Озық, Таза Қазақстанның мызғымас арқауы ретінде елімізді жарқын келешекке апаратыны сөзсіз. Конституциялық реформа нәтижесінде біз еліміздің заң шығарушы органы – Құрылтайдың алғашқы сайлауын өткіздік. Шетелдік сарапшылардың пайымдауы бойынша сайлау жоғары деңгейде, мінсіз өтті. Халық қолдаған Құрылтайға бес партия кірді. 28 тамыз күні депутаттар өз жұмысына кірісті. Үкіметтің жаңартылған құрамы жасақталды. Вице-Президент тағайындалды. Жаңа мемлекеттік мекеме – Қазақстан Республикасы Қауіпсіздік Кеңесінің Аппараты құрылды. Міне, бүгін Қазақстан Халық Кеңесі де өз қызметін

бастап отыр. Осы тарихи оқиғаның мән-мағынасын ешқашан жадымыздан шығармайық, құрметті отандастар!

Түптеп келгенде, бір жылдың ішінде ұлт тағдырына тікелей ықпал ететін аса маңызды оқиғалар болды. Біз аз ғана уақытта тұтас мемлекет пен бүкіл қоғамның сипатын өзгерткен аса ауқымды реформаларды сапалы жүзеге асырдық. Ал қазіргі таңда бұл өркениетті, жасампаз және ең бастысы біртұтас ұлттың ғана қолынан келетін іс деп ашық түрде айтуға болады. Азаматтарымыз елімізде жүргізілген реформалардың тікелей куәгері болып, сол өзгерістердің нақты нәтижесін көріп отыр. Соңғы 7 жылда ішкі жалпы өнім 29 пайызға артып, 306 миллиард долларға жетті. Алтын-валюта резерві және Ұлттық қор активтерінің көлемі 138 миллиард доллардан асты. Осы кезеңде елімізге 162 миллиард доллардан астам инвестиция тартылды. Шағын және орта бизнестің экономикадағы үлесі 40 пайыздан асты.

Қазақстанда жыл сайын 20 миллион шаршы метрден астам тұрғын үй бой көтереді. 2019 жылдан бастап 1 миллионнан астам оқушыға арналған 1342 мектеп салынды. Азаматтардың орташа өмір сүру ұзақтығы 76 жасқа жетті. Сондай-ақ 1200-ден астам денсаулық сақтау нысаны ашылды. Осы уақыт

ішінде 35 мың шақырымнан астам автокөлік жолы салынып, жөнделді. Мұның бәрін тарихымыздағы ең жоғары көрсеткіш деуге болады. Белсенді жұмыстың нәтижесінде Қазақстан әлемнің бәсекеге қабілетті 40 елінің қатарына енді. Біз алдағы уақытта да халықтың әл-ауқатын жақсарту үшін табанды еңбек ете береміз.

Халықаралық ынтымақтас-тықты тереңдетіп, елімізге келетін инвестиция көлемін ұлғайтуымыз қажет. Өздеріңізге мәлім, мен мемлекетіміздің басшысы ретінде халықаралық қиындарға жиі қатысып, көптеген елдердің көшбасшыларымен, инвесторлармен кездесулер өткізіп жүрмін. Астанада да жоғары деңгейдегі іс-шараларды өткізіп, мемлекет басшыларымен және халықаралық ұйым жетекшілерімен келіссөздер жүргізіп жатырмын. Алдымда тұрған мақсат айқын: бұл – Қазақстанды орта держава ретінде бүкіл дүние жүзіне мейлінше кең ауқымда паш ету, тарихымыз бен мәдениетімізді халықаралық қауымдастық деңгейінде дәріптеу, мемлекетіміздің мүддесін қорғау және еліміздің әлеуетін жан-жақты насихаттау. Басқа ойым жоқ. Сондықтан мұның бәрін бүкіл халқымыздың мақсаты деп күмәнсіз айтуға болады.

Қадірлі қауым! Мен елдегі түйткілдерді ашық талқылайтын,

жұрттың ұсыныс-пікірлерін сараптап, нақты шешімдер ұсынатын арнайы институт құруды көптен бері жоспарлап жүрдім. Оның құрылымы, атқаратын жұмысы жөнінде ұзақ ойландым. Кеңестің атауын Конституциялық реформа жөніндегі комиссияға өзім ұсындым. «Қазақстан Халық Кеңесі» деген атау жаңа институттың жалпыұлттық сипатын көрсетеді. Конституцияға сәйкес мемлекеттік биліктің бірден-бір бастауы және Егемендік иесі, бұл – халық. Сондықтан жұртшылықтың мүддесін қорғайтын бірегей органның атауында «Халық» сөзінің тұруы – өте қисынды, орынды, себебі, бұл – заңдылық. Бұған қоса, «Қазақстан Халық Кеңесі» атауы – Конституцияда бекітілген бірыңғай әрі ресми нұсқа. Бұл жаңа органның мәртебесі биік, жауапкершілігі жоғары екенін айшықтайды. Бұған дейін елдік істерге қатысты маңызды міндеттерді Қазақстан халқы ассамблеясы, Президент жанындағы Ұлттық қоғамдық сенім кеңесі, Ұлттық құрылтай және басқа да консультативтік-кеңесші органдар атқарып келді. Бұл институттар өздеріне жүктелген тарихи миссияны толығымен орындады. Қазақстан халқы ассамблеясы ел бірлігін нығайтуға өлшеусіз үлес қосты. Қазақстанды бейбітшіліктің, өзара сенім мен келісімнің

ошағы ретінде жер жүзіне танытуға ықпал етті. Қоғамдық сенім кеңесі сындарлы диалог арқылы жаңа саяси мәдениетті орнықтыруға атсалысты. Ал Ұлттық құрылтайдың мүшелері осы жалпыұлттық диалогті одан әрі тереңдете түсті. Бұл құрылым аясында практикалық тұрғыдан құнды бастамалар көтерілді. Соның арқасында 26 заң қабылданды, тағы 10 заң жобасы Құрылтайда қаралады. Мен осы сәтті пайдалана отырып, мемлекеттік маңызы бар істерге белсене араласқан, отаншыл болудың озық үлгісін көрсеткен әрбір азаматқа шынайы ризашылығымды білдіремін.

Дегенмен уақыт бір орында тұрмайды, бұл – өмірдің заңы. Сондықтан заманның тұрпаты да, талабы да өзгеріп отырады. Өркениетті ел болу – жаһан көшінен қалмай, үнемі бәсекеге қабілетті болу деген сөз. Біз ұлттық сана-сезімге серпіліс беріп, жұртымызды ортақ мүддеге жұмылдыру үшін қоғамдық диалогті одан әрі дамыта түсуіміз қажет. Қазақстан Халық Кеңесін құрудағы басты мақсатымыз да – осы. Ел тарихында алғаш рет қоғам мүддесі жолында еңбек етіп жүрген түрлі топтағы адамдар бір құрылым аясында бірікті. Мұны «Түрлі көзқарас – біртұтас ұлт» тұжырымдамасының іс жүзіндегі нақты көрінісі деп айтуға болады. Қазақстан Халық

Кеңесінің құрылуы жалпыұлттық бірлігіміздің анағұрлым нығайып, институционалдық сипатқа ие болғанын көрсетті. Осылайша, Қазақстан Халық Кеңесінде ел ынтымағын күшейте түсетін тиімді, алдын ала мұқият зерттелген бастамалар жүзеге асырылады. Осы орайда, Қазақстан Халық Кеңесінің конституциялық мәртебесіне тағы да назар аударғым келеді. Бұл қадам орасан зор мүмкіндіктерге жол ашады.

Алайда мына нәрсені бірден түсініп алған жөн. Халық Кеңесі – Құрылтайға балама мекеме емес. Кеңес мүшелері Құрылтайдың құзыретіне кіретін жұмыспен айналыспайды. Депутаттардың қызметіне араласпайды. Заң бойынша осындай әрекеттерге құқы жоқ. Тиісінше, Құрылтай депутатыларының да Халық Кеңесінің жұмысына араласуға хақы жоқ. Бәрінің алдында тұрған басты мақсат: екі институт та бір-бірін толықтырып, бірлесе қызмет етуі керек. Сондықтан Халық Кеңесі мен Құрылтайдың комитеттері тығыз байланыста болып, үйлесімді түрде жұмыс істеуі қажет. Алдымызда тұрған мақсат та – бір, Отанымыз да – бір. Сондықтан бәріміз біртұтас ел болып бір жеңнен қол, бір жағадан бас шығарып Қазақстан халқы үшін табанды қызмет етуіміз керек. Заң жобаларын әзірлеу барысында жұртшылықтың ой-пікірін, талап-тілегін толыққанды ескеру қажет. Құрылтай мен Халық Кеңесі әрқашанда бірге болса, осындай мүмкіндік міндетті түрде пайда болады. Қазақстан Халық Кеңесіне этномәдени бірлестіктердің, аймақтық мәслихаттар мен қоғамдық кеңестердің, сондай-ақ, қоғамдық ұйымдардың өкілдері кірді. Осылайша, мемлекет пен қоғам арасындағы байланыстың жаңа, ауқымды әрі біртұтас жүйесі қалыптасып отыр.

Бұған дейін еліміздің ұлттық идеологиясына қатысты көптеген талқылаулар болғанын білесіздер. 1 шілдеде заңды күшіне енген Конституциямыз осы мәселенің нүктесін біржола қойды деп айтсақ, орынды болар. Конституцияда еліміздің өткені, бүгіні және келешектегі бейнесі айқын көрініс тапты. Конституция преамбуласында байырғы қазақ жерінде мемлекеттілі-

ИННОВАЦИЯЛЫҚ ИНСТИТУТ

КЕҢЕСІ БІРІНШІ СЕССИЯСЫНЫҢ АШЫЛУЫНДА СӨЙЛЕГЕН СӨЗІ

гімізді нығайтып, Ұлы даланың мыңдаған жылдық тарихының сабақтастығын сақтауға баса мән беретініміз нақты жазылды. Бұл – төл тарихымызға тағзым ету, бабалар аманатына адал болу деген сөз. Сонымен қатар Негізгі заңда адам құқықтары мен бостандығын қорғау, заң мен тәртіпті орнықтыру, бірлік пен ынтымақты сақтау, халықтың әл-ауқатын арттыру, білім мен ғылымды, инновацияны дамыту мемлекеттің мызғымас міндеті ретінде айқындалды. Біртұтас ұлт ретінде өскелең ұрпақ алдындағы аса жоғары жауапкершілікті сезіне отырып, осы Конституцияны қабылдадық. Сол арқылы болашағы жарқын, бағдары айқын Әділетті, Озық әрі Күшті Қазақстанның берік негізін қаладық. Азаматтарымыз Конституцияның ережелерін жақсы біліп, күнделікті өмірде қолданған сайын оның күші де, қуаты да арта түседі. Сол себепті мен Конституция әр адамның қолында жүретін, жұмыс үстелінде тұратын, жеке кітапханасынан орын алатын құжат болуға тиіс деп есептеймін. Біз Конституцияда бекітілген қағидаттар мен құндылықтарды бүкіл ел болып дәріптеуіміз керек. Бірақ формализм мен науқаншылдықтан алшақ болғанымыз жөн, әйтпесе, осы аса маңызды жұмысты құртып, халқымыздың алдында уятқа қаламыз. Баяғы жартас – сол жартас болып, қағазбастылық көзқарасынан құтыла алмасақ, еш ілгерілеу болмайды. Бұл жұмысты шын жүрегімізбен, ақ ниетімізбен атқармасақ, қажетті нәтижеге жету өте қиын болады.

Біздің биік мақсаттарымыз, нақты жоспарларымыз бар. Оның бәрін табысты жүзеге асыру үшін бірлігімізді бекемдеп, белсенді, табанды жұмыс жүргізуіміз керек. Халық арасында Конституцияны түсіндіру, дәріптеу ісі, бұл – өте жауапты жұмыс, оған үстірт қарауға болмайды. Осы саяси жұмысқа ілімі терең, тәжірибесі мол адамдарды шақыру керек, яғни заңгерлер, ғалымдар, мұғалімдер, еріктілер, кәсіпкерлер, ардагерлер мен мемлекет қайраткерлерін тарту керек болады. Ал Президент Әкімшілігінің міндеті – бұл жұмыстың кешенді және жүйелі тұғырын қалыптастыру. Аталған міндетті жүзеге асыруды Вице-Президент Ерлан Тынымбайұлы Қаринге тапсырамын. Жұмыстың барысы туралы екі аптада бір рет Президентке тіке баяндайды.

Енді алдымызда тұрған нақты міндеттерге тоқталып өтейін.

БІРІНШІ. Қазақстан халқының бірлігін нығайту – өте маңызды мәселе. Сондықтан Қазақстан Халық Кеңесі сабақтастықты сақтап, Қазақстан халқы ассамблеясы мен Ұлттық құрылтайдың дәстүрі мен үздік тәжірибесін жалғастыруы қажет. Бұл ретте бүкіл жұмыстың сапасын жаңа саяси және ұйымдастыру деңгейіне көтерген жөн. Қабылданған шешімдер мен жүргізіліп жатқан реформалардың салдары этномәдени бірлестіктерге қалай әсер етеді деген орынды сауал, тіпті алаңдаушылық туындағанын білемін. Қазақстан халқы ассамблеясы, шын мәнінде, өз жұмысын аяқтады. Бірақ бұл ұйым аясында қалыптасқан пайдалы институционалдық инфрақұрылым керексіз болып қалады дегенді білдірмейді. Сіздерге турасын айтайын: Қазақстан халқы ассамблеясының бірегей тәжірибесі ешқашан тарих қойнауына кетпейді,

керісінше, Халық Кеңесінің жұмысында қолданылады.

Жаһанды тұрақсыздық жайлап, дүрбелеңге толы кезеңге тап болдық. Алпауыт мемлекеттердің арасындағы сенімге селкеу түсті. Осындай жағдайда Қазақстандағы уақыт тезінен өткен этносаралық келісім мен жалпыұлттық бірлік үлгісі алдағы уақытта да еліміздің қарқынды, орнықты дамуына берік негіз болады. Біз этномәдени орталықтарға, театрларға, бұқаралық ақпарат құралдарына барынша қолдау көрсетеміз. Бұл – мемлекеттің конституциялық міндеті. Менің ойымша, ортақ мәдени мұрамызды көздің қарашығындай сақтау, дәріптеу айрықша маңызға ие. Мұндай бай мұраға мемлекеттік шекара бөгет болмауға тиіс. Семейдегі Федор Достоевскийдің әдеби-мемориалдық музейінде күрделі реконструкция басталды. Бұл жұмыс толықтай демеуші қаражаты есебінен атқарылады. Алдағы уақытта еліміздегі басқа да тарихи ескерткіштер мен музейлерді ретке келтіруіміз керек. Қазақстанның ауқатты азаматтары аталған ізгі бастамаға белсенді атсалысады деп ойлаймын.

Медиаинститутына қолдау көрсету қажет. Өйткені бұл – кез келген кикілжіңнің алдын алып, қоғамдағы тұрақтылық пен қауіпсіздікті нығайтатын

лып қалуға тиіс. Жанкештілік пен жанашырлықтың үлгісін көрсеткен мұндай сәттер аз емес. Сондықтан жаңартылған саяси жүйеде Қазақстан халқы ассамблеясының тарихи рөлі еш кемімейді, керісінше, күшейе түседі.

Этномәдени бірлестіктердің өкілдері жоғары конституциялық мәртебеге ие болған Қазақстан Халық Кеңесінің құрамына да енді. Бұрын парламент квотасына сай Сенатқа Қазақстан халқы ассамблеясының 5 мүшесі ғана өтетін. Ал енді Халық Кеңесінің құрамына этномәдени бірлестіктердің 42 өкілі кірді. Мұның өзі көп жайтты аңғартады. Яғни олар Кеңес мүшелерінің үштен бірін құрайды. Еліміздің орнықты әрі табысты дамуы тұрғысынан ҚХА миссиясының маңызды екеніне осы айқын дәлел. Қазіргі міндетіміз – өнімді жұмыс істеу. Ең алдымен, этносаралық және конфессияаралық келісімді нығайту тәсілдерін жоғалтпай, оны одан әрі жалғастырып әкеткен жөн.

Халық Кеңесі бірлік пен келісімнің жаңа тұжырымы әзірленетін орталық бола алады. Басқаша айтқанда, Халық Кеңесі этномәдени бірлестіктер мен осы салада қызмет ететін басқа да қоғамдық ұйымдарды бір мақсатқа біріктіруі керек. Өңірлік деңгейде Достық үйлерінің жанынан

налды. Әсіресе, жастарымыздың қазақ тілінде еркін, сауатты сөйлейтіні қуантады. Сіздер мұны көріп, біліп жүрсіздер. Ана тіліміз мемлекеттік тіл ретінде сұранысқа ие, ұлттық мәдениетімізді, болмысымызды шырайлы да шұрайлы туған тіліміз арқылы көрсетеміз. Қазақ тілінде бір ауыз сөз айта алмау білімсіздік пен мәдениетсіздіктің белгісіне айналды. Мұның бәрі – мәжбүрлеуге емес, толеранттық пен сенімге негізделген ортақ жұмыстың нәтижесі. Алайда бұл басқа тілдерден бас тарту керек дегенді білдірмейді, әрі оларды шеттетуге құқық бермейді. Өздеріңізге мәлім, Конституцияда тіліне, тегіне, ұлтына, діни көзқарасы мен нанымына немесе кез келген өзге де себептерге байланысты кемсітуге тыйым салынған. Соған қарамастан ара-тұра кейбір тісқаққан арандатушылар әлеуметтік желіде ұлтараздықты қоздырып, әдейі отқа май құяды. Мына нәрсені түсінген жөн. Олардың көздегені біреу – қоғамды әлсіретіп, Қазақстанның Егемендігіне нұқсан келтіру, елді бірліктен айырып, бейбіт, алаңсыз өміріміздің астаң-кестенің шығару. Расында олар балаларымыз бен немерелеріміздің бақытты болашағының тамырына балта шапқысы келеді. Сондықтан құқық қорғау органдары мен тұтас қоғам бұған табанды

сақтауға, әлемдік үдерістердің өркениетті, табысты қатысушысы ретінде мемлекетіміздің абырой-беделін асқақтатуға осындай азаматтардың қосар үлесі зор.

Бірнеше жыл бұрын менің тапсырмаммен арнайы «Ел бірлігі» ордені тағайындалды. Бұл – ұлт тұтастығын нығайтып, қоғамдық келісімді қамтамасыз ету жолында кемісті еңбек еткен жандарға берілетін бәсі биік, айрықша марапат. Конституциялық мәртебеге ие және халық атынан өкілдік ететін ұйым ретінде осы жоғары наградаға лайықты үміткерлерді Қазақстан Халық Кеңесі ұсынғаны дұрыс әрі әділетті деп есептеймін. Біз ауыл туралы көп айтамыз. «Ауыл – халқымыздың алтын бесігі» деп әрбір жиында айтып жүреміз. Расында, бұл – дұрыс. Бірақ қазіргі заманда бұл сөзді қайта-қайта айта берудің қажеті бар ма? Бәрімізге белгілі, дүние жүзінде «урбанизация» атты жаһандық үрдіс болып жатыр. Бүгінде өмірдің қызығы – қалада. Бұл да – шындық. Қазірдің өзінде біз қалада жиналып отырмыз. Сондықтан алдымызда тұрған маңызды әрі өзекті міндет: қала өркениетін дәріптеуіміз керек. Бұл істі өркениеттің озық талпапына сай болуымыз қажет.

Кейбір жазушылар қалада тұрып жатқан жастарды екіге бөлетін болды: біріншісі – қа-

ашық әрі ынтымағы жарасымды мекен ретінде тарихтың талай атаулыны жатсынбай, сіңіре білген ата-бабамыз Ұлы Жібек жолын мәдениеттер бір-бірімен біте қайнасып, жаңа білім, озық құндылықтар мен сол заманның үздік технологияларын алмасатын кеңістікке айналдырды. Шығыспен де, Батыспен де тығыз байланыс орнатудың арқасында халқымыздың ерекше менталитеті қалыптасты. Біздің қазіргі тарихымыз – осыған айқын дәлел. Этномәдени бірлестіктер кәдімгі «достық керуені» іспеттес. Олар игі мақсатқа жету жолында сапарын үзбейді. Міндетіміз – ынтымақ-бірлікті нығайтып, шынайы достық пен толеранттылықты келесі ұрпаққа аманаттап қалдыру.

ЕКІНШІ. Халық Кеңесінің тағы бір маңызды міндеті – аймақтармен тығыз байланыс орнатып, олардың мүддесін қорғау. Өздеріңізге мәлім, Кеңестің үштен бір бөлігі – аймақтан келген өкілдер. Олардың қатарында мәслихат депутаттары мен қоғамдық кеңес мүшелері бар. Бұл – жергілікті жердегі мәселелер республикалық деңгейде көтеріледі деген сөз. Қоғамда «Сенат жұмысын тоқтатқан соң өңірлердің мүддесі ескерусіз қала ма?» деген сұрақ болуы мүмкін. Тіпті, мұндай сұрақтар болған деп айтсақ та, қате емес. Бірақ алаңдауға ешқандай негіз жоқ. Аймақтардың үні бұдан былай Құрылтай мен Халық Кеңесі арқылы мемлекеттік органдарға жететін болады. Ауылда, ауданда, облыста нақты ісімен халықтың ықыласына, құрметіне ие болған азаматтар аз емес. Халық Кеңесі осындай мықты тұлғаларды елге танытып, олардың қабілетін одан әрі шыңдауға мүмкіндік беретін мекеме болмақ. Мен бұған кәміл сенемін.

МӘСЛИХАТТАР Парламентпен тығыз байланыста жұмыс істейді. Олар аймақтағы мәселелерді орталыққа жеткізіп, заңдарды жетілдіруге қатысты өз ұсыныстарын тұрақты түрде беріп отырады. Бірақ қоғамдық кеңестерде мұндай байланыс та, тәжірибе де болмаған. Сондықтан біз алғаш рет Халық Кеңесі арқылы осы жұмысты қолға аламыз. Елдік мәселелер талқыланған кезде қоғамдық кеңестердің мүмкіндіктерін толық пайдалану қажет. Осы орайда, қоғамдық кеңестер туралы заңнаманы жетілдіру керек. Халық Кеңесі қоғамдық кеңестермен тұрақты байланысты жолға қойып, оларға арналған жан-жақты қолдау шараларын қарастыруы қажет. Үкіметке Қазақстан Халық Кеңесімен бірлесіп, мұндай құрылымдардың кәсіби әлеуетін арттыру жолдарын пысықтауды тапсырамын.

Тағы бір маңызды мәселе – қоғамдық бақылауды жүзеге асыру. Бұл – Кеңес қызметінің негізгі бағытының бірі. Дегенмен қазір елімізде қоғамдық бақылауды жүргізудің бірыңғай және нақты тәртібі немесе біртұтас жүйесі жоқ. Бұл жұмысты бағалаудың ортақ өлшемдері де әзірленбеген. Халық Кеңесі қоғамдық бақылау саласын жүйелеп, оны ретке келтіруге атсалысуы керек. Бұл жұмысқа тәуелсіз сарапшылар мен кәсіби мамандарды көбірек тартқан жөн. Мемлекет аймақтарды дамытуға тұрақты түрде баса мән береді. Бұл – мемлекеттің басты міндетінің бірі. Соңғы жылдары осы бағытта ауқымды жұмыс атқарылды. Еліміздің

әмбебап әрі пәрменді тетік. Сонымен қатар алдымызда жастардың және спорт ұйымдарының, еріктілер желісінің, қайырымдылық қорларының жұмысына, Аналар мен Ақсақалдар кеңесінің қызметіне тың серпін беру міндеті тұр. Бірнеше жыл бұрын елімізді бұрын-соңды болмаған су тасқыны әбігерге салды. Сол кезде этномәдени бірлестіктердің өкілдері зардап шеккен аймақтарға үлкен көмек көрсетті – қалпына келтіру жұмыстарына атсалысып, қиын жағдайға тап болған адамдарды жұбатты. Мемлекет шын ниетпен жасалған бұл еңбекті бағалайды, халқымыз жақсылықты ешқашан ұмытпайды. Елдің ынтымақ-бірлігі, жасампаз отаншылдығы жарқырай көрінген осы мысал келесі ұрпақ ғибрат алатын бейне және фотоқұжаттарда сақта-

ашылған «Қоғамдық келісім» желісі жұмысын жалғастырады. Этномәдени бірлестіктердің өкілдері жергілікті қоғамдық кеңестердің құрамына кіріп, Қазақстан Халық Кеңесіндегі тұрақты комитеттердің, салалық комиссиялардың және консультативтік-кеңес органдарының жұмысына қатыса алады.

Алайда жаңа мүмкіндіктер тың, айрықша жауапкершілік жүктейтінін де ескерген жөн. Дұрыс шешімді талап ететін түйткілдер шаш етектен. Осыған дейін бірнеше мәрте айтқанмын: ұлтты ұйыстырып, мемлекеттің іргесін бекемдейтін ең маңызды фактор – мемлекеттің тіл. Бұрын болжаммен, долбармен ғана айтылатын жағдай қазір шындыққа айналды. Қазақ тілі қандай да бір әкімшілік, тіпті саяси мәжбүрлеусіз өрісі кеңейіп, көпшіліктің тіліне ай-

түрде қарсы тұруы керек. Конституцияда бекітілген «Заң мен тәртіп» қағидағына сай әрекет етуіміз қажет.

Тіл – Жаратқанның адам баласына берген ең үлкен игілігі, теңдессіз сыйы. Қандай да бір тілге қарсы күрес жүргізу – Жаратқанға, оның нығметіне қарсы шығу. Сірә, бұдан асқан ақымақтық болмас. Сондықтан тіл (қандай тіл болса да) бірлік пен өркениеттің өлшемі болуға тиіс. Бүгінгі таңда түрлі ұлттың жастары қазақ тілі мен мәдениетін кеңінен насихаттап жүр. Бұған қалай қуанбайсың? Олар, шын мәнінде, рухани дүниесі бай, бойында талант тұнған жандар. Достыққа дәнекер болған осындай адамдар қашанда жоғары құрмет пен қолдауға лайық. Мемлекет те оларды елеусіз қалдырмайды. Өйткені қоғамдағы тұрақтылықты

лаларда тұрып жатқан «асфальт қазағы» немесе «шала қазақ», екіншісі – нағыз ауыл қазактары. Бұл – дұрыс емес. Қазіргі таңда қалаларда өмір сүріп жатқан жастарымыз қазақ мектептерінде қазақ тілінде сапалы білім алуда. Сондықтан біртұтас халқымызды екіге бөлуді доғаруымыз керек. Мұндай әрекетті жасаудың ешқандай қажеті де, оған ешкімнің хақы да жоқ. Осыған байланысты таяуда Мәдениет және ақпарат министрлігіне тапсырма бердім. Жазушылар арасында қала тақырыбына арналған әдеби сайыстар өткізіміз керек. Бұл халқымызға, әсіресе, жастарымызға керек дүние болмақ.

Бағзы замандардан бері Ұлы даламыз өркениеттер тоғысынан қуат алып, барша ұлттың салт-дәстүріне, діні мен мәдениетіне құрметпен қарайтын

№114 (5012) 26/09/2026 Сенбі

әр аймағында тұрғын үйлер, әлеуметтік нысандар, жолдар қарқынды салынып жатыр. Қазақстан тұтастай үлкен құрылыс алаңына айналып келеді. Мұны бәріңіз де көріп-біліп жүрсіздер. Ең бастысы, барлық құрылысты сапалы әрі уақтылы жүзеге асыру өте маңызды. Кейде жаңадан салынған кейбір нысандардың сапасы сын көтермейді, тіпті, қоғам талқысына түсіп жатады. Осындай салғырт жасалған жұмыстың кесірі қайғылы жағдайға әкеп соқтыруы да мүмкін.

Бұл тұрғыдан алғанда, жол саласындағы ахуал да мәз емес. Мысалы, «Талдықорған – Өскемен» күре жолының ашылғанына көп уақыт өтпесе де, тоза бастаған. Сондықтан жол сапасын бағалау жүйесін қайта қарау керек. Құрылыс жұмысын басынан аяғына дейін қатаң қадағалау қажет. «Жол активтері сапасының ұлттық орталығы» мекемесінің қызметін күшейту керек. Жалпы, осы салаға түбегейлі реформа жасаған жөн. Қоғамдық бақылауды күшейту қажет. Инфрақұрылымды ауқымды жаңғырту аясында ондаған мың жаңа жұмыс орны ашылады. Болжам бойынша 2035 жылға дейін елімізге 2,9 миллион маман, соның ішінде 1,8 миллион жұмысшы маман қажет. Кадр тапшылығы, әсіресе, өнеркәсіп, құрылыс, ауыл шаруашылығы және IT саласында байқалмақ. Қазіргі уақытта еліміздегі 763 колледжде 500 мыңнан аса студент оқиды. Ерте бастан кәсіптік бағдарлауға және дуальді оқытуға ерекше назар аударылып отыр. Қажетті машықтарды меңгерген, алайда салалық дипломы жоқ адамдар кәсіби біліктілікті тануға арналған 22 орталықта өз құзыретін растай алады.

Астанада жүзеге асырылып жатқан «Joltar» жобасын айрықша атап өткім келеді. Бұл – бизнестің тікелей қатысуымен жұмысшы және цифрлық сала мамандарын, атап айтқанда, тігінші мен дәнекерлеушіден бастап веб-әзірлеуші мен дизайнгерге дейін даярлайтын қысқа мерзімді оқыту моделі. Үш жыл ішінде 22 мыңнан аса адам білім алып, 60 пайызы жұмысқа орналасты, екі мыңға жуық жан жеке кәсібін ашты. Осы табысты тәжірибені барлық өңірге тарату қажет. Әр азаматтың өмірде өз орнын тауып, отбасын адал еңбекпен асырауына және Отанына пайдасын тигізуге жағдай жасау – ортақ міндетіміз. Еліміздің келбетін және тұрпатын өзгерту, таза әрі тиянақты орта қалыптастыру – баршамыздың ортақ міндетіміз. Халқымызда «Ынтымақ түбі – игілік» деген сөз бар. Азаматтарымыз өздері тұрып жатқан елді мекенге қамқорлық танытқаны жөн. Әрбір адам өз үйін, ауылын, қаласын көркейтуге белсене атсалысқаны абзал.

Кейбір кәсіпкерлер тұтас ауылды гүлдендіруге зор ықпал етуде. Елімізде мұндай тамаша тәжірибелер аз емес, бар. Біз үшін елді мекендерімізді дамытуға, онда тұрып жатқан азаматтардың тұрмыс сапасын арттыруға әсер ететін кез келген бастама өте маңызды. Аймақтарға пайдасы тиетін істен Халық Кеңесінің мүшелері де шет қалмауы керек. Бұл шаруаны тек мемлекетке жүктеп қоюға болмайды. Азаматтарымыз да бұл міндетке жауапкершілікпен қарап, белсенді, табанды және елге жанашыр болуы қажет. Біз бірлігімізді нығайтып, халық игілігі үшін жұмыла жұмыс істеуіміз керек. Білік, өкілді органдар және азаматтық қоғам бірлесіп әрекет етсе, ауыл да, қала да, яғни, тұтас мемлекет өсіп-өркендейтіні анық. Қалаларды, көшелерді, сабақтарды тазалықта ұстау, еліміздің жаңа тұрпатын қалыптастыру, бұл –

бүкіл халқымыздың болмысын өзгерту, мемлекетімізді дүние жүзіндегі ең өркеніетті елдердің қатарына қосу деген сөз. Бұл – ұлттық намысымызға қатысты аса маңызды міндет.

ҮШІНШІ. Азаматтық қоғам институтын дамыту. Азаматтардың мемлекеттік басқару үдерісіне тікелей қатысу тетіктерін құру – елді жаңғыртудың бір жолы. Дәл осы себепті Қазақстан Халық Кеңесі құрамының үштен бірі қоғамдық бірлестіктер мен коммерциялық емес ұйымдардың өкілдерінен жасақталды. Бұл – трансформацияның жаңа кезеңі. Сол себепті жүріп өткен жолымызды объективті түрде талдап, келешектегі күрделі сын-қатерлерді шешудің жаңа тәсілдерін әзірлеуді талап етеді. Елімізге популистер немесе мансапқорлар емес, кәсіби ортада мойындалған көшбасшылар мен түрлі саланың майталмандары, нағыз патриоттар қажет. Көп жұмыс атқарылды. Мұны мойындау керек. «Үшінші сектор» тың серпін алып, қоғамдық бақылау тетіктері қалыптасты және кері байланыс жолға қойылды. Алайда реформалар самарқаулықты көтермейді. Біз мұны жақында өткен жағдайдан сабақ алып, көкейімізге мықтап түйдік. Өзгерістер кезеңіндегі қысқа мерзімді кідірістің өзі тұрақтылықтың шырқын бұзып, аса ауыр салдарға ұрындыруы ықтимал.

Маған бірқатар республикалық қоғамдық бірлестіктің тек қағаз жүзінде тіркелгені, шын мәнінде, «айқайлап» тұратын атауларынан басқа түгі жоқ, жалған құрылымдар екені баяндалды. Мұндай ұйымдар азаматтар мүддесін қорғау үшін емес, басқа пияғыда, берісін айтсақ, мансапқорлық мақсатта құрылғаны анық. Бұл кейбір жағдайда алаяқтыққа дейін жетті. Оған жол беруге болмайды. Сондықтан мұндай фактілер құқық қорғау органдарының назарына жолданады. Тек мемлекеттік тапсырысты игеру мақсатында құрылған «қызмет көрсету» ұйымдарының жұмысына тосқауыл қою қажет. Жалпы, Халық Кеңесі қоғамға ұйытқы болуға тиіс. Елімізде көптеген консультативтік-кеңесші орган бар, алайда басым бөлігінің қызметі шашыраңқы, бір-бірін қайталайды. Олардың жұмысын үйлестіріп, сараптамалық әлеуетін біріктіру және келіп түскен ұсыныстарды жүйелеу Халық Кеңесіне жүктеледі. Дегенмен «үшінші сектордың» басты міндеті – қоғамда Заң мен Тәртіп, Тазалық пен Табиғатты аялау қағидаттарын орнықтыру. Бұл жұмыстың маңызына бір сөзбен баға беру қиын. Сіздер осынау мемлекеттік және қоғамдық қағидаттардың мәні мен мақсатын жақсы түсінесіздер.

Өкінішке қарай, мәдениетсіздік фактілерімен жиі бетпе-бет келеміз. Табиғатты, қоғамдық орындарды қасақана ластайды. Қоғамға, мемлекетке қарсы мұндай бейбастақ әрекеттерге жазаны күшейткен дұрыс деп есептеймін. Басқа жол жоқ.

«Таза Қазақстан» дегеніміз – адамның айналасына жауапкершілікпен қарау дағдысы, азаматтық кемелдіктің көрсеткіші, мемлекет өркеніетінің маңызды өлшемі. Қалаларымыз бен ауылдарымыздың біразында жоғары экологиялық мәдениет пен қоғамдық тәртіп үлгісін көріп-байқап жүрміз. Бұл бізді қуантады. Қазақстанды қонақжай әрі қауіпсіз ел ретінде таниды. Енді осы артықшылықтарымызбен қоса, тазалықты да ұлттық брендке айналдыруымыз керек. Тазалық, мәдениет, өркениеттілік еліміздің ұлттық бренді деп санаймын. Елімізге келген қонақтар қазірдің өзінде қала-

ларымыздың келбетіне тамсана қарайды. Бұл Қазақстанның туристік әрі инвестициялық тартымдылығын еселей түседі. Осындай жетістіктерді ел аумағында таратуымыз керек. «Таза Қазақстан» бастамасының мән-мазмұнын күшейтіп, тың идеялармен, креативті жобалармен толықтырған жөн. Жалпы, тазалық пен тәртіпті сақтау мәселесі әрдайым басты назарда болуы керек. Онсыз ешқандай даму да, өркендеу де болмайтыны айдан анық. Біз «Таза Қазақстан» жалпыұлттық қозғалысы арқылы тұтас ұлтымыздың болмысын өзгертіп жатырмыз. Табиғатқа немқұрайлы қарауға, бейқам болуға, бұл мәселеде ешқандай қатігездікке жол беруге болмайды.

Адам мен табиғат – егіз. Біз қоршаған ортаға қамқор болуымыз керек. Тағы да атап өткім келеді: қалалардың сәулеті мен көркінен халқымыздың мәдениеті, бойындағы қадір-қасиеті және құндылықтары көрініс табады. Еліміздің таза, тартымды болғаны ең алдымен азаматтарымыздың көңіл-күйіне, әлеуметтік жағдайына әсер етеді. Сондай-ақ, бұл – экономикалық өсімге ықпал ететін маңызды фактор. Сондықтан елімізді жаппай көгалдандыру, тазалықты сақтау, заң мен тәртіпті бұзбау – мемлекеттік маңызы бар міндеттер. Біз бір күннің қамы үшін емес, болашақ ұрпақтың жарқын болашағы үшін осы жұмыспен белсенді түрде айналысуымыз керек. Менің тазалыққа, тәртіпке және табиғатты аялауға айрықша мән беретінімді байқаған боларсыздар. Қайткен күнде де бұл істе кідіруге, босаңсуға болмайды. Жекелеген тұлғалар, тіпті, тұтас халықтар өзін-өзі тәрбиелей алмағанын тарих дәлелдейді. Мұндай міндетті отбасы, мектеп пен қоғам, түптің түбінде, мемлекет, ең алдымен, мәдени-рухани құндылықтарды дәрiптeу арқылы орындай алады. Біз қалалар мен тұтас еліміздің келбетін ғана емес, одан да маңыздысы, ұлтымыздың болмысын оң бағытқа өзгертіп жатырмыз. Немқұрайлық пен салғырттықтан, тіпті өшпенділіктен біртіндеп арылып, тазалыққа, жауапкершілікке, табиғатты аялауға бой үйрете бастадық. Қуанарлық дүние. Бұл – мемлекеттің, барша халықтың, тұтас ұлттың өркеніеттілігінің белгісі. Бұл азаматтардың, оның ішінде бірнеше буын өкілдерінің көңіл-күйіне жағымды әсерін тигізіп, қоғамдағы ахуалдың жақсаруына ықпал етеді, түптеп келгенде, экономикалық өсімді жеделдететін факторға айналады.

«Таза Қазақстанның» қуаты – қоғамды жылдар бойы жалғасатын игі әрі жасампаз күн тәртібінің төңірегіне біріктіруде. Маңайы тап-таза болып, жарқырап тұрса, адам да соған сай әдеп сақтауға тырысады. Мәдениет бар жерде еңбек етуге де, жетістікке жетуге де ынтылауда болады. Лас әрі қараусыз қалған жерде енжарлық басып, құқықтық нигилизм белең алады. Ең қорқыныштысы, адамдар мұндай ахуалға да бой үйретіп алады. Осы сияқты жайттар орнаған бірқатар елді білеміз. Оған ешқашан жол беруге болмайды. Бұл құбылыс әлемдік урбанистикада «сынған терезе салдары» деген атаумен белгілі. Сондықтан «Таза Қазақстан» тұжырымдамасы мен «Заң және Тәртіп» қағидаты егіз ұғым десек болады. Берекесіздік пен тәртіпсіздік белең алған жағдайда заңның сақталуын талап ету мүмкін емес. Абат-тандыру ісіне жұмсалған қаржы – халқымыздың болашағына жасалған инвестиция. Сәні мен сәулеті жарасқан қала кеңістігі

қатал ұстаз сияқты артық ақыл айтып, ділмәрсемей-ақ дұрыс жүріп-тұруға баулиды. Тазалық азаматтарымызды өз қадір-қасиетін сезінуге үйретіп, ертеренге деген сенімін күшейтеді. Мұның бәрі – бір-бірімен байланысты дүние. Көшедегі тазалық пен тәртіп қоғамды жасампаздыққа құлшындырып, әлеуметтік оптимизмді оятады. Сайып келгенде, елдің әл-ауқатының артуына ықпал етеді.

Біз әлеуметтік масылдықтан арылып, жауапты серіктестікке түбегейлі көшуге жағдай жасауымыз керек. Елдегі өзгеріс қарапайым істен басталады. Ол тұрғындары іскер, белсенді әрі жаңашыл әкімді сайлаған берекелі ауылдан, өз үйінің мәселесіне бей-жай қарамайтын мүлік иелері бірлестігінің тату-тәтті тіршілігінен, азаматтарға шарапаты тиген волонтерлік және қайырымдылық бастамалардан көрінеді. Өске-лең ұрпаққа айрықша назар аудару керек. Бұл да – Халық Кеңесінің міндеті. Оқушылар мен студенттер сабақтан тыс уақытта спортпен шұғылдану, жаңа білім игеру, кітап оқу секілді көкжиегін кеңейтетін жасампаз істерге ден қоюға, жалпы, саламаттылық салтын ұстануға тиіс. Ол үшін кітапхана, мұзей, мектеп, достық үйлері, саябақтар сияқты қолда бар инфрақұрылымды барынша жұмылдыру керек. Сонымен қатар басқа да қоғамдық нысандарды көбейткен жөн. Мемлекет жаңа қоғамдық кеңістіктер құруды ауқатты азаматтардың қаражатын тарту арқылы жүзеге асырады. Бұл Мемлекет басшысы ретінде менің де, мемлекеттің де, Халық Кеңесінің де міндеті деп санаймын. Мұны тек үлкен қалаларда ғана қолға алмай, шағын шаһарлар мен аудан орталықтарына, ауылдарға баса назар аудару маңызды. Қоғамдық ортаның сапасы адамның тұрғылықты жеріне байланысты болмауға тиіс. Үкіметке әкімдіктермен және тиісті мемлекеттік органдармен бірігіп, осы мәселеге қатысты нақты ұсыныстар дайындауды тапсырамын.

Қазақстан Халық Кеңесі мемлекет пен жекеменшік серіктестігі тетігін нақты істе қолдану мәселесіне назар аударуы керек. Мәдениет пен креативті индустрия саласындағы жобаларды ұзақ уақыт бойы қаржыландыруға мүмкіндік беру үшін эндаумент қорлар туралы заңнамаға өзгеріс енгізу қажет. Басқаша айтқанда, біз азаматтарымыздың қоғам өміріне жан-жақты атсалысуына барынша жағдай жасауға тиіспіз. Өйткені үлкен өзгерістер кіші-кене қадамдардан басталады. Мұны қазіргі тіршілігімізден жақсы білеміз. Ұлт пен адами капиталдың жаңа сапасы дәл осылай қалыптасады.

ҚАДІРЛІ ҚАУЫМ! ҚҰРМЕТТІ ЖИЫҢА ҚАТЫСУШЫЛАР!

Қазір еліміз тарихи және тағдыршешті дәуірге қадам басты. Ауқымды өзгерістер үдерісі билік тармақтарын жаңғыртумен тоқтап қалмай-тыны анық. Біз Әділетті, Озық, Таза, Күшті Қазақстандың құру жолындағы кешенді жұмысты үздіксіз жалғастыра береміз. Біз реформаларды табысты жүзеге асырып, еліміздің тұрақты өсіп-өркендеуі үшін мызғымас негіз қалыптастыруымыз қажет. Бұл үшін қоғамдық санын өзгертуіміз керек. Басқа сөзбен айтсақ, халқымыздың санасының өзегінде білімпаздық, ұқыптылық, жауапкершілік, еңбекқорлық қасиеттері тұруға тиіс. Себебі заңға бағыну, елге жанашыр болу, табиғатқа қамқор көзбен қа-

рау, тазалықты сақтау – мұның бәрі де озық ойлы ұлтқа тән маңызды құндылықтар. «Адал азамат», «Таза Қазақстан», «Заң мен тәртіп» бастамаларының басты мақсаты да – осы құндылықтарды қоғамда түпкілікті орнықтыру. Тағы бір маңызды міндет – ұлттық сана-сезімді қалыптастыру және тарихи жадымызды жаңғырту. Бұл бағытта көптеген жұмыс атқарылып жатыр. Мен де бұған дейін осы өзекті тақырыпқа байланысты біраз ойымды айттым. Біз төл мәдениетіміздің өрісін кеңейтіп, ұлт руханиятына өшпес із қалдырған дара тұлғалардың мұрасын дәріптеуге айрықша назар аударып отырмыз. Жұртымыздың жылнамасын түгендеп, Ұлы дала тарихын және Алтын Орда дәуірін терең зерттеп жатырмыз.

Биыл 22 жылға созылған үзілістен кейін Қазақстанның бірқатар киелі нысаны ЮНЕСКО-ның мұралар тізіміне енгізілді. Бүкіләлемдік мұралар тізіміне Маңғыстау облысындағы бірегей тарихи нысандар да енді. Бұл үлкен жетістік деп ойлаймын. Жаркент мешіті мен Вознесенск шіркеуі секілді екі бірегей ескерткіштің ЮНЕСКО-ның Дүниежүзілік мұралар тізбесіне алдын ала енгізілуі тағы бір маңызды қадам болды. Сәулет өнерінің осынау жауһарлары – Қазақстанның мәдени әралуандығын паш етеді, сондай-ақ елімізде ғұмыр кешіп жатқан барлық этностың тарихына және рухани мұрасына ұқыпты әрі құрметпен қарайтынымызды айғақтайды. Дегенмен осы тұста бір мәселеге тоқтала кеткен жөн. Тарихты дұрыс тани білу – ең қажетті дағды. Откенге өкпең арту – болашаққа балта шабумен тең әрекет. Айналасына кінә тағып, үнемі жұбаныш іздеп жүретін адамның да, ұлттың да келешегі бұлыңғыр болады. Бұл – шындық. Мұндай кер-тартпа әдеттерден аулақ болу керек. Күнделікті өмірде де мұңға батпай, еңсені тік ұстап жүрген жөн. Өскелең ұрпақты жасық, кінәмшіл, уайымшыл мінезден сақтау қажет. Олар ұлтының тарихын мақтан етіп, еліміздің болашағына сеніммен қарауы керек.

Қазақтың біртуар жазушысы Мұхтар Әуезовтің «Ел боламын десен, бесіңді түзе» деген жақсы сөзі бар. Ұрпақ тәрбиесі – ел болашағының кепілі. Сондықтан біз қазір «Адал азамат» біртұтас тәрбие бағдарламасын жүзеге асырып жатырмыз. Бұл жұмысқа атүсті қарамай, сапалы атқару керек. Қазақ қилы замандардан қайыспай өткен, өр рухын жайыпаған, қайсар, жігерлі ұлт болған. Біз ата дәстүрімізді, асыл дінімізді, ана тілімізді, бірегей болмысымызды сақтай отырып, жаңашылдыққа, жасампаздыққа ұмтылуымыз қажет. Тұтас елімізге көлеңкесін түсіретін жат ағымдарға, қараңғылыққа басқа берері жоқ ескілік ұстанымдарына қатаң тосқауыл қоюымыз керек. Ұлт болып ұйысып, қоғамда жаңа этика қалыптастыруымыз қажет. Бұл аса маңызды істі орындауға сіздер – Қазақстан Халық Кеңесінің мүшелері де елеулі үлес қосасыздар деп сенемін.

Қазақстан Халық Кеңесі – баламасы жоқ, мүлде жаңа, инновациялық институт. Әділетті Қазақстанның жарқын символы саналатын бұл құрылымның жөні де, жолы да өзгеше. Сондықтан Кеңестің алғашқы мүшелеріне зор жауапкершілік жүктеледі. Осы мәртебелі әрі беделді құрылымның табысты жұмысы сіздердің табанды еңбектеріңізге байланысты болмақ. Сіздер қоғамның мемлекетке деген сенімін нығайтып, ел бірлігін күшейтуге жол ашатын игі істердің бастауында боласыздар. Әрине, жол бастау

оңай болмасы анық. Бірақ бір жағынан, бұл – үлкен құрмет және зор мүмкіндік. Сіздер халықпен етене байланыс орнатып, жасампаз бастамалар көтеру арқылы мемлекеттік басқару жүйесіне, тіпті, ел тағдырына ықпал ете аласыздар. Ең бастысы, ұлт мүддесі бәрінен биік тұруға тиіс.

Осы тұста тағы бір мәселеге айрықша назар аударғым келеді. Кеңестің қызметі қағаз-бастылыққа айналып кетпеуі қажет. Сіздер әрдайым халықпен тікелей байланыста болуларыңыз керек. Қиындықтан тайсалмай, күрделі мәселелерді батыл көтеру қажет. Жұртты алаңдатқан мәселелерді терең зерттеп, қоғамдық талқылардың бел ортасында жүру маңызды. «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» тұғырнамасы осындай ашық диалог арқылы жүзеге асады. Қоғамдық сенімді күшейтудің, яғни, ұлттық бірегейлікті нығайтудың бұдан басқа жолы жоқ. Сондықтан әр мәселеге тыңғылықты дайындықпен кірісу қажет. Халқымыз «Сын түзелмей, мін түзелмейді» деп бекер айтпаған. Бірақ басты талап: кез келген сын шынайы болуға тиіс. Мәселені көтере отырып, оның шешімін де қатар ұсыну қажет. Кеңестің әр мүшесі қарапайым этика нормаларын қатаң ұстануы керек. Халық Кеңесі өкілдері жоғары саяси мәдениеттің озық үлгісін көрсетуге тиіс.

ҚАДІРЛІ ҚАУЫМ!

Мен сөз басында еліміздің мемлекеттік басқару жүйесі заман талабына сай жаңғыртылып жатқанын айттым. Енді осы жұмысты тоқтатпай, тек алға қарай жүруіміз керек. Қазіргі кезеңде біз жергілікті өкілді органдардың, яғни, мәслихаттардың сайлауын өткізуіміз қажет. Мәслихат депутаттарының өкілеттігі Конституцияда және тиісті заңдарда айқындалған мерзімге дейін сақталады. Дегенмен олардың көпшілігі «Аманат» партиясының атынан сайланады. Бүгінде бұл саяси ұйым «Әділет» партиясына қосылып, өз қызметін тоқтатты. Қазірде тиісті заңнамалық рәсімдер аяқталады. Сол кезде мәслихат депутаттарының басым бөлігінің қызметінің заңдылығына қатысты мәселе туындайды. Жалпы, жергілікті депутаттар аймақтағы жұртшылықтың мүддесін қорғайды, бюджетті бекітеді және басқа да міндеттерді орындайды. Бір сөзбен айтқанда, елді-мекендерді өркендету ісіне белсене атсалысады. Демек өкілді органдар қызметінің заңға сәйкес болуы айрықша маңызды. Сондықтан мен жақын арада Премьер-министрмен және Құрылтай Төрағатымен барлық деңгейдегі мәслихаттардың өкілеттігін мерзімінен бұрын тоқтату жөнінде кеңесемін. Содан соң тиісті Жарлыққа қол қоямын. Көп ұзамай Орталық сайлау комиссиясы сайлау өтетін күнді жариялауы керек. Бұл қадам мәслихаттардың білікті әрі кәсіби корпусын қалыптастыруға жол ашып, оның жұмысына тың серпін береді. Осы сайлаудың жоғары деңгейде және сапалы өтуіне сіздер де мол үлес қосасыздар деп сенемін. Қазақстан Халық Кеңесінің алғашқы құрамына кәсіби, отаншыл, қоғамдағы беделі жоғары, мықты азаматтар енді. Бүгін біз алдымызда тұрған мақсат-міндеттерді айқындап алдық. Қоғамымыз сіздерге зор үміт артып отыр. Өздеріңізге жүктелген тарихи миссияның мән-маңызын терең түсініп, мемлекет мүддесі үшін табанды қызмет етесіздер деп ойлаймын. Баршаңызға табыс тілеймін! Қастерлі Отанымыз – Қазақстан өсіп-өркендей берсін!

ӘЛЕУМЕТТІК-МӘДЕНИ САЛАНЫҢ ӘЛЕУЕТІ

Астана қаласы мәслихатының кезекті сессиясында елорданың әлеуметтік-мәдени даму саласындағы мемлекеттік және жергілікті бағдарламаларын іске асыру мәселелері қаралып, алдағы кезеңге арналған негізгі міндеттер айқындалды. Отырысқа қала әкімінің орынбасарлары Ерік Мейірхан мен Талғат Рахманберді қатысып, баяндама жасады.

Аманғали ҚАЛЖАНОВ

Бүгінде бас қаланың денсаулық сақтау нысандарына 1,7 миллионға жуық адам тіркелген. 10 жыл ішінде халық саны 735 мың адамға немесе 75 пайызға артты. Үкімет бекіткен Астананың Бас жоспарына сәйкес 2035 жылға қарай тұрғындар саны 2,3 миллионға жақындайды деп болжанды. Сондықтан саланы әрі қарай ілгерілету жүріп жатыр. Атап өтерлік жайт, қолға алынған шаралардың арқасында медициналық-демографиялық жағдай өткен жылмен салыстырғанда біршама жақсарды. Атап айтқанда, 2025 жылы елордада адамдардың өмір сүру ұзақтығы 78,78 жасты көрсетті. Бұл жалпы республикалық көрсеткіштен жоғары.

Бұл туралы баяндаған Ерік Мейірхан үш жыл ішінде 14 денсаулық

«Самұрық-Қазына» қолдауымен 2 нысанның құрылыс-монтаждау жұмыстары жүруде. Оның алғашқысы – Сарыарқа ауданындағы Ақан сері-С189 көшелері қиылысындағы 250 керует-

жүйесіне түсетін жүктеменің көлемі де ұлғаюда. Қазіргі таңда елордада балалар саны 540 мыңнан асады және жыл сайын 35 мыңға артады. Қалада 1 мыңнан астам білім беру ұйымы жұмыс істейді. Елордадағы балабақшаларда, мектептерде, колледждерде 440 мыңнан астам бала мен студент білім алып, тәрбиеленеді. Біздің негізгі міндетіміз – қарқынды дамып келе жатқан қаланың қажетті білім беру инфрақұрылымымен уақытылы қамтамасыз ету, жаңа орындар ашу, сондай-ақ білім беру сапасын және қауіпсіздігін арттыру» деген Талғат Рахманберді осы саладағы тиісті жұмыстарды баяндады. Балаларды қорғау бағытындағы істерге ерекше тоқталды.

Мәдениет саласына тоқтала келе, Мемлекет басшысының тапсырмасымен Еркеғали Рахмадиев атындағы Мемлекеттік академиялық филармония мен М.Горький атындағы Мемлекеттік академиялық орыс драма театрына «Ұлттық» мәртебе беру жұмысы жүріп жатқанын, оны осы жылдың соңына дейін аяқтау жоспарланғанын жеткізді. Елордада оқиғалық туризм мен кітапхана ісі ерекше дамып жатқанын атап өтті. Жастар саясаты, дін істері, тілдерді дамыту мен архив ісі салаларындағы жұмыстармен таныстырды.

Сондай-ақ жиында қалалық мәслихаттың әлеуметтік-мәдени даму мәселелері жөніндегі тұрақты комиссия төрағасы Асқар Смағұлов пен осы комиссия төрағасының орынбасары Алтыншаш Табулдина баяндама жасады. Алғашқысы комиссияның жұмысы туралы есеп берсе, екіншісі балаларды қорғау мәселелеріне кешенді және үйлестірілген көзқарастың маңыздылығын атап өтті.

Сессия барысында елорданың орман-сайбақ аймағын басқару және оның аумағындағы қызметті шектеу ережелері қаралды. Мәселелердің жеке блогы елорда тұрғындарын әлеуметтік қолдау шараларына арналды. Сонымен қатар, депутаттар салық салу мақсатында, жерлерді аймақтарға бөлу, жер салығының базалық мөлшерлемелерін көтеру немесе төмендету мөлшерін белгілеу және басқа да мәселелерді қарастырды.

Астанада бақылау-қадағалау органдарының бизнес-қоғамдастық алдындағы Бірыңғай есеп беру күні өтті.

ЕЛОРДАДА ДА ЕСЕП БЕРУ КҮНІ ӨТТІ

Іс-шараға мемлекеттік және бақылау-қадағалау органдарының басшылары, Өңірлік кәсіпкерлер палатасының өкілдері, сондай-ақ түрлі салада жұмыс істейтін 70-тен астам кәсіпкерлер қатысты.

Кездесу барысында бизнес пен мемлекеттік органдар арасындағы өзара іс-қимыл, мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру, заңнама талаптарын сақтау және кәсіпкерлердің құқықтарын қорғау мәселелері талқыланды.

– Мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес «Бақылау-қадағалау органдарының бірыңғай есеп беру күні» 2019 жылдан бастап жыл сайын өткізіліп келеді. Бүгінгі отырысқа бақылау-қадағалау функцияларымен уәкілетті мемлекеттік органдардың өкілдері қатысып отыр. Аталған іс-шараның мақсаты – бизнес-қоғамдастықпен тиімді кері байланыс орнату, заңнамадағы жаңалықтар жөнінде ақпа-

рат беру, жиі анықталатын құқық бұзушылықтарды талқылау және олардың алдын алу бойынша ұсынымдар беру болып табылады, – деді Астана қаласының Инвестициялар және кәсіпкерлікті дамыту басқармасы басшысының орынбасары Қуандық Құрмашев.

Бас қосуда жыл басынан бері атқарылған жұмыстардың нәтижелері туралы мемлекеттік органдардың өкілдері баяндама жасады. Сондай-ақ кәсіпкерлермен ашық диалог орнатуға ерекше назар аударылды. Бизнес өкілдері өздерін толғандырған сауалдарын мемлекеттік органдардың өкілдеріне тікелей қойып, тиісті түсіндірмелер алды.

Жүргізілген бақылау және қадағалау шараларының нәтижесінде рұқсат құжаттарыңыз салынып жатқан нысандардың саны азайып, үлестік құрылыстағы тәуекелді нысандарды аяқтау бойынша нақты нәтижелерге қол жеткізілді.

«АНТИВАНДАЛ» АКЦИЯСЫ

Елордада «Заң мен тәртіп» қағидаты аясында «Анти-вандал» акциясы ұйымдастырылды.

Акцияны «Астана жастары» жастар ресурстық орталығы Сарыарқа ауданы әкімдігімен бірлесіп ұйымдастырды. Еріктілер М. Әуезов көшесіндегі скейт-парк маңында рұқсатсыз салынған граффити мен жазуларды бояп, аумақты ретке келтіруге атсалысты.

Орталықтың құқық бұзушылықтың алдын алу бөлімінің басшысы Дәуіржан Жұмаханнның айтуынша, мұндай акциялар 2024 жылдан бері өткізіліп келеді. Биыл орталық 357 акция ұйымдастырған.

«Жүргізген мониторингіміз бойынша қаладағы граффитилердің ша-

мамен 70 пайызы Сарыарқа ауданында тіркелген. Сондықтан бұл жолы осы ауданды таңдадық. Қаламыздың көрікті болғанын қалаймыз және қоғамдық орындарға зиян келтіруге қарсымыз», – деді ол.

Акцияға қатысқан ерікті Дарья Олейникова аялдамалардағы, ғимарат қабырғалары мен орындықтардағы жазулар қаланың келбетін бұзатынын айтты.

«Мұндай акцияларға қуана қатысамын. Қала тазарып, көркейе түседі. Жастардың да ортақ іске белсенді араласқаны жақсы», – деді ерікті.

сақтау нысаны күрделі жөндеуден өткенін атап өтті. Соның арқасында бұрынғы теміржол ауруханасының бірнеше корпусы жөнделді. №3 қалалық көпсалалы аурухананың терапевтік және хирургиялық блоктары жаңартылып, заманауи қондырғылармен қамтамасыз етілді. Биыл тағы 4 нысан жөнделіп жатыр. Бұған қоса, медициналық ұйымдардың материалдық-техникалық базасы жаңартылуда. Мәселен, өткен жылы 625 медициналық техника сатып алынды. Осы жылы тағы 448 медтехника сатып алу жоспарланған.

Алдағы жоспарларға тоқталған қала әкімінің орынбасары жақын уақытта №2 қалалық көпсалалы аурухана жанындағы қабылдау-диагностикалық кешеннің құрылысы аяқталатынын, бұл нысанның ашылуы сол жағалау тұрғындары мен қала қонақтарына көрсетілетін медициналық қызметтің сапасын арттыратынын жеткізді. Ал келесі жылы Сарайшық ауданында перинаталдық орталықтың құрылысы басталады.

«Келер үш жылда 8 денсаулық сақтау нысаны салынады. Соның ішінде 2 перинаталдық орталық, жаңа заманауи көпсалалы аурухана және 6 емхана құрылысы жүргізіледі. Қазір

ке арналған перинаталдық орталық, Құрылысты аяқтау мерзімі – 2027 жыл. Екінші нысан – Ақан сері-Еңлік-Кебек көшелері қиылысындағы 300 керуеттік қалалық көпсалалы аурухана. Бұл нысанның құрылысы 2028 жылы аяқталады. Есіл мен Нұра аудандарындағы емханалар да «Самұрық-Қазына» есебінен бой көтереді» деді Ерік Мейірхан.

Оның айтуынша, медицина қызметкерлерін әлеуметтік қолдауға да ерекше маңыз берілді. Оларды баспамен қамту үшін Астана-Қарағанды тасжолының бойындағы 303 пәтерлік жатақхананың құрылыс-монтаждау жұмыстары жүруде. Ол осы жылдың аяғында пайдалануға берілуі тиіс. Мәнас көшесі 14/2 мекенжайындағы ғимаратта медицина қызметкерлерінің тұруына лайықталады.

Ерік Мейірхан денсаулық сақтау жүйесін цифрландыруға тоқталып, әлеуметтік қорғау, спорт салаларындағы жағдаймен таныстырып, бұл салаларды дамыту бағытындағы жұмыстарды да баяндады.

Қала әкімінің орынбасары Талғат Рахманберді баяндамасында алдымен білім саласын өркендетуге тоқталды.

«Жылдан жылға халық санының өсуімен қатар балалар саны да артып келе жатыр. Тиісінше білім беру

AULAFIT – ДӘСТҮРЛІ ЖОБА

Астанада бұқаралық спортты дамытуға және тұрғындар арасында белсенді өмір салтын насихаттауға бағытталған AULAFIT әлеуметтік-спорттық жобасының кезекті маусымы аяқталды.

Биыл жобаға 3 жастан бастап 80 жастан асқанға дейінгі 6800-ден астам елорда тұрғыны қатысты. Жаттығуларды 15 кәсіби жаттықтырушы жүргізді. Олардың бесеуі жоба алғаш қолға алынған кезден бастап, алты жыл бойы AULAFIT аясында тұрақты түрде жұмыс істеп келеді.

Маусымның жабылуына орай балалар мен ересектерге арналған спорттық эстафеталар, түрлі сайыстар, бірлескен жаттығулар және аниматорлар-

дың қатысуымен ойын-сауық бағдарламасы ұйымдастырылды. Сондай-ақ, AULAFIT жобасында алты жылдан бері еңбек етіп келе жатқан бес жаттықтырушыға алғыс хаттар табысталды.

Жоба авторы, Олимпиада чемпионы Серік Сәпиев AULAFIT-тың алты жыл ішінде тұрғындарды спортқа баулумен қатар, аула мәдениетін қалыптастырып, түрлі буын өкілдерін бір ортаға біріктіретін жобаға айналғанын атап өтті.

«AULAFIT жобасы алтыншы жыл қатарынан жүзеге асырылып келеді. Ең алдымен, жаттықтырушы-

ларымызға ерекше алғысымды білдіремін. Арамызда жоба басталған күннен бері балалармен, ересек-

термен және аға буын өкілдерімен тұрақты түрде жұмыс істеп келе жатқан мамандар бар. Олардың еңбегі мен жобаға қосқан үлесі зор. Сондай-ақ бізге сенім білдіріп, жаттығуларға белсенді қатысқан тұрғындарға ризашылығымды білдіремін. Біз үшін AULAFIT тек спортпен айналысатын алаң емес. Мұнда тұрғындар бір-бірімен танысып, араласады, бос уақытын бірге өткізеді және өз ауласының қоғамдық өміріне белсенді қатысады. Жобаның негізгі мақсатының бірі де осы», – деді Серік Сәпиев.

Осылайша, төрт айға созылған AULAFIT маусымы спорттық жаттығулармен қатар, қоғамдық және әлеуметтік бастамаларды да қамтыды. Мыңдаған елорда тұрғыны өз ауласында тегін спортпен шұғылданып, түрлі қоғамдық шараларға қатысуға мүмкіндік алды.

– Ерасыл Темірбекұлы, қазіргі кезде жұмыс іздеу үдерісіне жасанды интеллект технологиялары да белсенді түрде енгізілуде. Осы жаңашылдық туралы кеңірек айтып берсеңіз?

– Бүгінде жасанды интеллект жұмыс іздеу кезінде азаматтарға нақты көмекші құралға айналып келеді. «Цифрлық жұмыспен қамту қызметі» жобасы аясында ЖИ-көмекші цифрлық мансап жөніндегі кеңесші қызметін атқарады. Enbek.kz порталында авторизациядан өткеннен кейін жүйе азаматтың білімі, еңбек өтілі мен дағдылары туралы ақпаратты талдайды. Диалог барысында ЖИ оның кәсіби қызығушылықтары мен жұмысқа қатысты талаптарын нақтылай алады. Мысалы, қандай жұмыс іздейтіні немесе қандай еңбек жағдайлары маңызды екені анықталады. Осы мәліметтер негізінде азаматқа ең сәйкес келетін бос жұмыс орындары ұсынылады. Егер жұмысқа орналасу үшін белгілі бір дағдылар жетіспесе, жүйе тиісті оқу курстарын ұсына алады. Сонымен қатар жұмыспен қамтудың басқа да мүмкіндіктері мен қолжетімді мемлекеттік қолдау шаралары туралы ақпарат береді. Мұндай тәсілдің басты артықшылығы – адамға көптеген бос жұмыс орнын өз бетінше қарап шығудың қажеті жоқ. ЖИ іздеу аясын тарылтып, азаматтың тәжірибесі, дағдылары мен кәсіби қызығушылықтарына көбірек сәйкес келетін ұсыныстарға назар аударуға көмектеседі. Бұл ретте ЖИ адамның орнына шешім қабылдамайды және оны автоматты түрде жұмысқа орналастырмайды. Ол мүмкін болатын нұсқалар мен келесі қадамдарды ұсынады. Ал бос жұмыс орнына өтінім беру, оқудан өту немесе басқа жолды таңдау туралы соңғы шешімді азаматтың өзі қабылдайды. Яғни ЖИ-дің негізгі міндеті – жұмысқа орналасу жолын түсінікті әрі нақты ету: адамға өз мүмкіндіктерін бағалауға, лайықты жұмыс орындарын табуға және қажет болған жағдайда қандай қосымша дағдыларды меңгеру керектігін анықтауға көмектесу.

– Астанада жұмыссыздардың нақты саны қанша? Ресми статистика мен шынайы ахуалдың арасында алшақтық бар ма?

– Ұлттық статистика бюросының мәліметінше, 2026 жылдың ІІ тоқсанында Астанада жұмыссыздар саны 34 мың адамды құрады. Жұмыссыздық деңгейі – 4,2%. Бұл ретте жалпы және тіркелген жұмыссыздықтың екі түрлі көрсеткіш екенін ескеру қажет. Бюроның статистикасы

ЕҢБЕККЕ АДАЛДЫҚ ЕЛДІ ӨРКЕНДЕТЕДІ

Елімізде жыл сайын қыркүйек айының соңғы жексенбісінде Еңбек күні атап өтіледі. Мерейлі мерекенің қарсаңында Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігіне қарасты Еңбек ресурстарын дамыту орталығының (ЕРДО) президенті Ерасыл Жұманбаевпен сұхбаттасқан едік.

“

І қыркүйектегі жағдай бойынша 6,7 мыңнан астам жұмыссыз азамат әлеуметтік келісімшарт жасап, оқудан өтіп жатыр. Ең көп сұранысқа ие бағыттардың қатарында аспаз, тігінші, тракторшы-машинист, шаштараз, кондитер, бухгалтер-кассир және электргазбен дәнекерлеуші мамандықтары бар

ка бюросының мәліметінше, 2026 жылдың ІІ тоқсанында Қазақстандағы орташа айлық атаулы жалақы 486,4 мың теңгені, медианалық жалақы 348,4 мың теңгені құрады. Enbek.kz сайтындағы бос жұмыс орындарында да осыған жақын көрсеткіштерді көруге болады. Мысалы, Астанада автобус жүргізушілеріне 600–800 мың теңге шамасында жалақы ұсынылады. Салыстыру үшін, БНС мәліметіне сәйкес, 2026 жылдың І тоқсанында «көлік және қоймалау» саласындағы орташа айлық жалақы 654,3 мың теңге болған. Яғни бұл мамандық бойынша жұмыс берушілер ұсынатын жалақы тиісті саладағы нақты төлем деңгейімен шамалас. Басқа мамандықтар бойынша да осындай жағдайды байқауға болады. Enbek.kz сайтында электргазбен дәнекерлеушілерге 300 мың теңгеден бастап, еңбекті ұйымдастыру және нормалау жөніндегі инже-

нерлерге 251-532 мың теңге аралығында, бухгалтерлерге шамамен 250-300 мың теңге жалақы ұсынатын бос жұмыс орындары бар. Жалпы алғанда, бұл көрсеткіштер өңір мен нақты мамандықты ескере отырып қалыптасатын нарықтағы жалақы деңгейіне сәйкес келеді. Сонымен бірге бос жұмыс орнында көрсетілген жалақы мен нақты қызметкердің табысы әрдайым жүз пайыз бірдей болады деп айтуға болмайды. Қорытынды табыс адамның біліктілігі мен тәжірибесіне, жұмыс ауысымдарының санына, жұмыс кестесіне, сыйақылар мен түрлі үстемеақыларға байланысты болуы мүмкін. Мысалы, жұмыс беруші «300 мың теңгеден бастап» деп көрсетсе, бұл – бастапқы ұсынылатын деңгей. Ал жұмысқа орналасқаннан кейінгі нақты табыс бұдан жоғары болуы ықтимал. Сондықтан Enbek.kz сайтындағы жалақы ұсыныстарын еңбек нарығындағы жағдайды бағалаудың объективті құралдарының бірі ретінде қарастыруға болады. Вакансиялар жұмыс берушілердің нақты сұранысы мен кадрлар үшін бәсекелестігін көрсетеді. Ал әр қызметкердің нақты табысы еңбек жағдайларына байланысты қалыптасады.

– Қазір жұмыссыздарды қысқа мерзімде кәсіптік курстарда оқытып, қолына сертификат беріп жатыр. Бұл тәсілдің қандай тиімділігі бар?

– Қысқа мерзімді кәсіптік оқыту адамға салыстырмалы түрде қысқа уақыт ішінде еңбек нарығында сұранысқа ие нақты практикалық дағдыларды меңгеріп, жұмысқа тезірек орналасуға мүмкіндік береді. Оқу бағдарламалары жұмыс берушілердің қажеттіліктерін ескере отырып қалыптастырылады. Оқыту тікелей жұмыс орнында

немесе білім беру ұйымдарында өтуі мүмкін және алты айға дейін созылады. Бұл ретте барлық процесс Enbek.kz порталында цифрлық форматқа көшірілген – өтінім беруден бастап әлеуметтік келісімшарт жасау және сертификат алуға дейін. І қыркүйектегі жағдай бойынша 6,7 мыңнан астам жұмыссыз азамат әлеуметтік келісімшарт жасап, оқудан өтіп жатыр. Ең көп сұранысқа ие бағыттардың қатарында аспаз, тігінші, тракторшы-машинист, шаштараз, кондитер, бухгалтер-кассир және электргазбен дәнекерлеуші мамандықтары бар. Тағы бір маңызды бағыт – АО «Еңбек ресурстарын дамыту орталығы» дамытып отырған мемлекеттік Skills Enbek онлайн-кәсіби оқыту платформасы. Ол азаматтарға тұрғылықты жеріне тәуелсіз, өзіне ыңғайлы уақытта кәсіби дағдыларды меңгеруге және жаңартуға мүмкіндік береді. Бүгінде платформаны 1,3 млн-нан астам адам пайдаланады. Оқу қорытындысы бойынша 1,29 млн-нан астам сертификат берілген. Skills Enbek платформасында түрлі ұйымдардың 400-ден астам авторы әзірлеген 550-ден астам курс орналастырылған. Курстардың ұзақтығы 2 сағаттан 80 сағатқа дейін. Оның үстіне курстардың 60%-ы толығымен тегін. Онлайн оқытудың тағы бір артықшылығы – оның ірі қалалардың тұрғындарымен ғана шектелмеуінде. Skills Enbek платформасының мобильді нұсқасы Enbek қосымшасында жұмыс істейді және App Store мен Google Play арқылы қолжетімді. Оқу үшін смартфон мен мобильді интернеттің болуы жеткілікті. 2026 жылдың 1 қаңтарынан бері платформаны 107 мыңнан астам адам пайдаланған. Оның

50,8 мыңы – ауыл тұрғындары. Бұл барлық оқығандардың шамамен 47%-ын құрайды және қашықтан оқыту форматының ірі қалалардан тыс жерлерде де сұранысқа ие екенін көрсетеді. Skills Enbek платформасын пайдалану тәртібі қарапайым: азамат қажетті бағытты тандайды, өзіне ыңғайлы уақытта онлайн курстан өтеді, қорытынды тестілеуді тапсырады және сертификат алады. Сонымен қатар Skills Enbek Электрондық еңбек биржасы Enbek.kz-пен интеграцияланған. Яғни алынған сертификаттар мен расталған дағдылар резюмеге автоматты түрде енгізіліп, жұмыс берушілерге қолжетімді болады. Демек, цифрлық оқыту – жай ғана сертификат алу мүмкіндігі емес. Оның негізгі мақсаты – адамға еңбек нарығында сұранысқа ие нақты дағдыны меңгертіп, оны бірден жұмыс іздеу кезінде пайдалануға мүмкіндік беру. Оқыту, дағдыларды растау және жұмыс берушіге шығу мүмкіндігінің бір жүйеге біріктірілуі бұл форматты адам үшін тиімді әрі ыңғайлы етеді.

– Еңбек ресурстарын дамыту орталығы алдағы уақытта қандай басым міндеттерді жүзеге асыруды көздеп отыр? Еңбек күні мерекесіне орай қазақстандықтарға қандай тілек жолдар едіңіз?

– Ең алдымен, барша қазақстандықтарға зор денсаулық, амандық-саулық, әл-ауқат және ертеңгі күнге деген сенім тілегім келеді. Әр адам лайықты жұмыс тауып, өз қабілетін жүзеге асырып, еңбегінің сұранысқа ие екенін және елдің дамуына үлес қосып жатқанын сезінсе екен деймін. Біз үшін, Еңбек ресурстарын дамыту орталығы үшін, басты міндет – еңбек нарығының заманауи, ашық әрі азаматтар мен жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сай болуын қамтамасыз ету. Алдағы кезеңде цифрлық сервистерді одан әрі дамытып, кадрларға деген қажеттілікті болжау жүйесін жетілдіруді, кәсіби оқыту мүмкіндіктерін кеңейтуді және еңбек нарығы туралы деректердің сапасын арттыруды жалғастырамыз. Адамның тек жұмыс тауып қана қоймай, дер кезінде жаңа дағдыларды меңгеріп, біліктілігін арттыруына немесе жаңа кәсіп игеруіне мүмкіндік болуы маңызды. Сөзімді қарапайым бір оймен аяқтағым келеді: елдің дамуы әр адамның еңбегінен басталады. Еңбекке адалдық елді өркендетеді. Сондықтан барша қазақстандықтарға кәсіби орлеу, лайықты мүмкіндіктер және еңбекте толағай табыс тілеймін. Еңбек күні құтты болсын!

Сұхбаттасқан
Төлен ТІЛЕУБАЙ

ЕҢБЕК АДАМЫ

ЭЛЕКТРОВОЗ ҚҰРАСТЫРУШЫ

Райхан РАХМЕТОВА

Астанаға 15 жыл бұрын қазіргі Абай облысынан көшіп келген Алмагүл техникалық

білімі бойынша бұған дейін түрлі мекемелерде еңбек етіп, бес жыл бұрын зауытқа жұмысқа кірген. Еңбек жағдайы халықаралық стандарттарға сай жасалған, жалақысы жақ-

Еліміздің ауыр өнеркәсіп саласында орны бөлек Электровоз құрастыру зауытында мыңға жуық адам еңбек етеді. Елордадағы №1 Индустриялық паркте орналасқан кәсіпорында ел теміржолындағы жүк және жолаушылар тасымалы үшін электровоз локомотивтері ғана емес, соның құрамдас бөліктері де жасалып, ішкі және сыртқы нарықтың сұранысына сай өнімдер шығарылады. Осы зауытта 5 жылдан бері еңбек ететін Алмагүл Қайымбекова кәсіпорынның 6 цехының ең маңыздысы – кабель цехында V-разрядты электрмонтаждаушы болып жұмыс істейді.

сы, арнайы көлікпен жұмысқа таситын, түскі асы берілетін, сақтандыру жүйесі бар зауытта ол өзіне жайлы орта тапты. Цехта 12 әйел ауысыммен еңбек етеді. Таңғы 8.00-ден кешкі 20.00-ге дейін 12 сағат 2 күн істеп, одан кейінгі 2 күнде демалады.

– Біздің кабель цехы – зауыттағы ең маңызды өндіріс орындарының бірі. Себебі машинистер локомотивті жүргізетін басқару пультінің ішкі жүйесін, төмен және

жоғары вольтты кабельдерді бір-бірімен дұрыс байланыстырып, құрастырамыз. Бұл ұсақ-түйек шаруасы көп, аса мұқияттылықты, тиянақтылықты қажет ететін жұмыс. Сонымен қатар құжаттармен жұмысты да меңгеруің керек, жылдамдық та қажет. Жұмыста электрика механика саласында білім керек. Ол үшін бізді зауыт басшылығы әр 6 ай сайын арнайы мамандарды шақыртып оқытады, жаңа жобалар басталса

Францияға да жіберіп, оқытып алады. Күн сайын таңертең зауытқа келгенде жұмыс жоспары белгіленіп тұрады, соның көлеміне сай орындайтын уақыты көрсетіледі, соған сай жұмыс істейміз немесе өзіме дейінгі ауысымдағы әріптестеріміздің бастаған ісін жалғастырамыз, – дейді А. Қайымбекова.

Электр монтаждаушы маманның айтуынша, әр локомотивке осындай басқару пультінің екеуі қажет. Олар

бір пультті жасауға 5 күн уақыт, яғни 160 сағат жұмсайды. Соң аралықта олар бос келген каркасты түрлі электр сымдарымен ретімен толтырып, жалғап, өзін өзі бақылау жүйесінен өткізеді, одан әрі Техникалық бақылау бөлімінің тексеруінен өтіп, жұмыс қабылданады.

Екі баланың анасы және бүгінде немерелерінің өзі жоғары оқу орнында оқитын кейіпкеріміз зейнет жасына бес жылдай қалғанын айтады. Зауыттағы маңызды жұмысына аса жауапкершілікпен қарайтын тәжірибелі маман еліміздің өнеркәсіп саласына өзіндік үлесін қосып жүргенін мақтан етеді. Әсіресе, теміржолдарда жүйткіп бара жатқан электровоздарды көргенде оның әрбіріндегі өзінің қолтанбасы бар екенін сезініп, кеудесін мақтаныш сезімі кернейді.

ҚОНАҚҚА БАРҒАНДА СЫЙЛЫҚ АЛАСЫЗ БА?

«Қонаққа құр қол барма» деген сөзді бала кезімізден естіп өстік. Бір үйге қонаққа баратын болсақ, үлкендер жолай дүкенге кіріп, дастарханға қоятын тәттісін, жемісін немесе үй иесіне беретін сыйлығын алып шығатын. Ол кезде сыйлықтың бағасынан гөрі, «үйге құр қол бармау» маңыздырақ еді. Ал бүгін ше? Қонаққа барарда қолымызға не ұстаймыз?

Бүгінде біреудің үйіне қонаққа бару үшін арнайы дүкен аралап, сыйлық іздеудің қажеті жоқ сияқты. Жолай гүл ала салу, тәттіге тапсырыс беру, дайын сыйлық жиынтығын таңдау немесе дастарханға қажет бір дүниені алып бару – қалыпты жағдай. Тіпті кейде «не апарайын?» деген сұрақтың жауабы да адамның жасына, қарым-қатынасына және баратын ортасына қарай өзгеріп отырады.

Бұрын сыйлықтың мәні оның көлемімен емес, ниетімен өлшенсе, қазір таңдау көбейді. Әлеуметтік желілердегі әдемі қаптамалар, дайын бокс-сыйлықтар, гүл шоқтарының сан алуан түрі, сертификаттар мен онлайн тапсырыс беру қызметтері сыйлық таңдауды жеңілдетті. Бірақ осы өзгерістер сыйлықтың өзіне деген көзқарасымызды да өзгертті ме?

Қазір қонаққа барғанда біреу үй иесіне гүл ұстатады, енді бірі балаларға тәтті әкеледі. Ал жақын досының үйіне баратын адам сүйікті кофесін немесе десертін ала баруы мүмкін. Кей жағдайда қымбат сыйлықтан гөрі, адамның талғамын ескеріп таңдалған шағын дүниенің өзі әлдеқайда әсерлі.

СЫЙЛЫҚТЫҢ ТҮРІ ЕМЕС, ТАЛҒАМЫ ӨЗГЕРДІ

Бір қарағанда, қонаққа барарда сыйлық алу – қарапайым ғана әдет сияқты. Алайда оның өзі қоғамдағы өзгерістерді байқататын шағын детальға айналған. Бұрын үйге кірерде қолда кәмпиттің бір қорабы немесе жеміс салынған пакет болса, бүгінде сыйлық таңдауға әлдеқайда көбірек мән беріледі. Өйткені қазір адамға «бірдеңе алып бару» азық етеді, оның не

нәрсені ұнататынын, не қажет ететінін де ойлаймыз. Мысалы, жақын құрбысының үйіне қонаққа баратын қыз оның сүйікті десертін, хош иісті шамын немесе гүлін таңдайды. Біреулер кітап сыйласа, енді бірі үйге арналған шағын бұйымдарды жөн көреді. Ал үлкен кісілерге барғанда жеміс-жидек, тәтті, шай немесе дастарханға қажетті дүниелер әлі де өз маңызын жоғалтқан жоқ.

«Қазір сыйлық аларда адамның жасына ғана емес, оның талғамына да қараймын. Жақын адам болса, не ұнайтынын білесің. Сондықтан арнайы соған лайықтап сыйлық таңдаған қызығырақ. Кейде қымбат зат алғаннан гөрі, адамның бұрын айтқан бір сөзін есіңе алып, соған байланысты сыйлық жасаудың өзі ерекше әсер қалдырады», – дейді елорда тұрғыны Алма Сәлімжанқызы.

Яғни сыйлықтың мазмұны адамның жасына ғана емес,

нәрсені ұнататынын, не қажет ететінін де ойлаймыз. Мысалы, жақын адамға оның талғамына сай дүние таңдау оңайырақ болса, алғаш барған үйге немесе үлкен кісілерге сыйлық таңдауда «ұят болмай ма?» деген ой жиі мазалайды.

Бұл жерде әлеуметтік желілердің де әсері бар. Instagram мен TikTok-тағы әдемі сыйлық қаптамалары, гүл композициялары, авторлық тәттілер мен шағын сыйлық бокстары адамдардың таңдауына жаңа бағыт берді. Бұрын дүкен сөресінен дайын өнім таңдалса, қазір сыйлықты арнайы құрастырып, қаптама-сына дейін талғамға сай жасауға мүмкіндік бар.

«ҚЫМБАТ БОЛУЫ КЕРЕК» ДЕГЕН ТҮСІНІК ҚАЛЫПТАСТЫ МА?

Сыйлық мәдениетіндегі тағы бір өзгеріс – оның баға-

сына қатысты көзқарас. Кейде әлеуметтік желідегі мінсіз безендірілген сыйлықтар қарапайым дүниенің өзін аз көрінетіндей әсер қалдырады. Әсіресе мереке сайын қымбат гүл, брендтік зат немесе арнайы жасалған сыйлық ұсыну қалыпты нәрседей көрсетіледі. Алайда бұл барлық адам үшін сыйлықтың бағасы бірінші орында дегенді білдірмейді. Кей адамдар үшін сыйлықтың құны емес, оның ойластырылып таңдалғаны маңызды.

«Меніңше, сыйлық міндетті түрде қымбат болуы керек деген түсінік болмауы тиіс. Мысалы, үйге қонаққа бара жатып, дастарханға бір нәрсе алып барудың өзі жеткілікті. Ең бастысы – құр қол бармау ғана емес, барған адамыңа деген көңіліңді көрсету. Кейде қарапайым ғана гүлдің өзі қымбат сыйлықтан артық қуантады», – дейді Алма Сәлімжанқызы.

Дегенмен сыйлықтың бағасы мен оның адамға деген мәні әрдайым бірдей емес. Біреуге бірнеше мың теңгелік гүл шоғынан гөрі, көптен бері іздеп жүрген кітабын тауып әкелген адам қымбат болуы мүмкін. Ал енді біреу үшін дастарханға әкелінген үйдің дәмі немесе балалық шақты еске түсіретін тәттінің өзі ерекше сыйлық. Сондықтан сыйлық беру мәдениетіндегі басты өзгеріс – «не әкелді?» деген сұрақтан «кімге не ұнайды?» деген сұраққа қарай ойыса бастағанымызда шығар. Бүгінде сыйлықтың бағасынан бұрын оның адамың өзіне қаншалықты сәйкес келетіні маңызды бола түсті.

Бірақ бұл ретте қазақтың «қонаққа құр қол барма» деген дәстүрі де жоғалып кеткен жоқ. Оның формасы ғана өзгерген. Бір кездері дастарханға қойылатын кәмпит пен жемістің орнын бүгін гүл, десерт, кітап, сыйлық бокс немесе адамың өзіне қажетті шағын бұйым басуы мүмкін. Ал оның астарындағы «үй иесіне деген құрмет» деген ниет бұрынғыдай сақталып келеді.

Қымбат САБИТҚЫЗЫ

АЙТПАЙЫН-АҚ ДЕП ЕДІМ...

ҚАЗТЕСТ ТҮЙТКІЛДЕРДІ ҚАШАН ТҮЗЕЙДІ?

«Жыл басынан бері Қазақстанға келіп, 3 335 ұлты қазақ азамат ресми түрде қандас мәртебесін алды» деп сүйіншіледі жақында отандық БАҚ.

Шапағат ӘБДІР

Аталған ақпаратқа сүйенсек, Атамекенге оралған ағайынның жартысына жуығы, яғни 47,8%-ы – Қытайдан, 43,6%-ы – Өзбекстаннан, 2,7%-ы – Түрікменстаннан, 2%-ы Ресейден және 2,2%-ы Моңғолиядан келіпті. «Ағайын біздің тарих алтын шынжыр, әр жерден жиі үзіліп көп жалғанған» деп ақын Есенғали Раушанов айтпақшы, қаны бір ағайын қосылып, сүйегі бір ағайын қауышып жатса неге қуанбасқа?! Бірақ қоғамда неше уақыттан бері осы қандас куәлігін алу үшін тапсыратын ҚАЗТЕСТ мәселесі жиі талқыланып жүр. Әрине, әркім әртүрлі пікір айтар, бірақ мемлекеттің қауіпсіздігін нығайту және заң талаптарының орындалуын қамтамасыз ету мақсатында қабылданған кез келген заңның орындалуы маңызды.

ҚАЗТЕСТ тапсыру талабы да – мемлекеттік тілдің қолданылу аясын кеңейту және елге

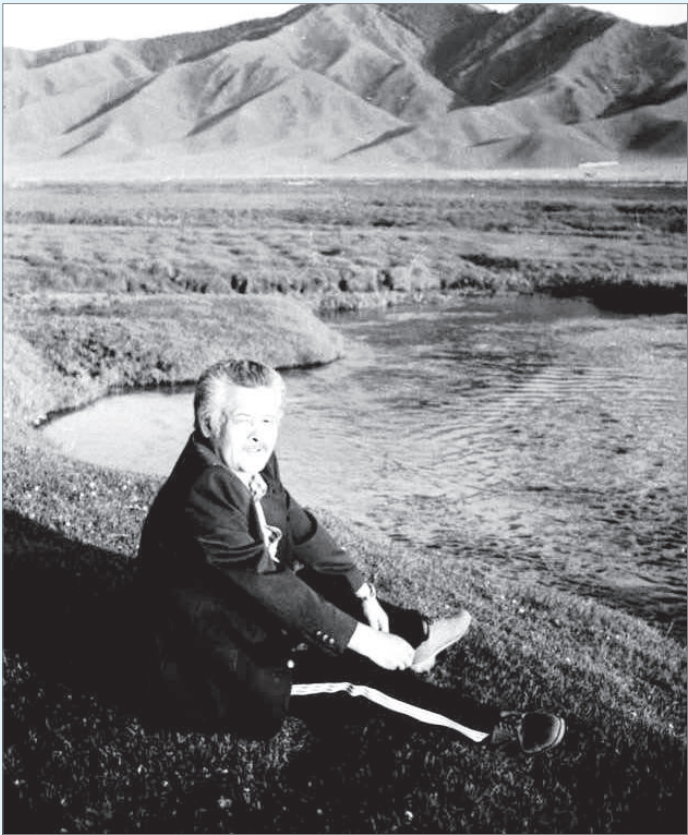
келушілердің тілдік деңгейін анықтау мақсатында белгіленген заң талаптарының бірі деп түсіндік. Алайда, бұл талап Қазақстанға – тарихи Отанына оралып жатқан этникалық қазақтарға да барынша қолжетімді және түсінікті болуы керек қой. Мәселен, ең көп елге келушілердің қатарын толықтырып тұрған Қытайдан Қазақстанға көшіп келген этникалық қазақтардың бір бөлігі кирилл қарпін толық танымайды. Сондықтан тест тапсыруына кирилл қарпімен қатар Ахмет Байтұрсынұлы негізінде қалыптасқан төте жазу нұсқасын таңдау мүмкіндігі берілсе, мұндай азаматтар сұрақтардың мазмұнын еркін түсініп, өздерінің қазақ тіліндегі білімін нақты көрсете алар еді. Оның үстіне дәл мына заманда тілді таңдайтын жеріне сол жүйені енгізе салу үк те қиын емес қой. Яғни бұл жерде адамның қазақ тілін білмеуінен емес, белгілі бір жазу қарпін танымауынан тест

нәтижесінің төмен болуы – екі түрлі мәселе деген сөз. Сонымен қатар, Қазақстанға шетелден келіп, еліміздің жоғары оқу орындарында білім алып жатқан этникалық қазақ студенттеріне қатысты да осы мәселені жеңілдетсек, жөн болар еді. Егер азаматтың өзі келген мемлекеті оның ұлтын ресми түрде «Қазақ» деп көрсетіп, тайдың табанындай таңбасын басып, тиісті құжатпен растаса, ал Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдары оны шетелдегі этникалық қазақ ретінде танып, арнайы квота бойынша студент ретінде қабылдап, мемлекеттік грант бөлсе, мұндай азаматтың этникалық қазақ екендігіне қатысты құжаттарды қайта-қайта жинау қажеттілігі туындамауы тиіс қой. Яғни азаматтың қазақ екені шетел мемлекетінің ресми құжатымен расталған, Қазақстан тарапы оны этникалық қазақ ретінде таныған және оған арнайы квота арқылы білім алуға мүмкіндік берген жағдай-

да, осы деректердің барлығы мемлекеттік жүйелер арасында өзара ескеріліп, сәйкестендіріліп, қандас мәртебесін рәсімдеу барынша автоматтандырылғаны дұрыс.

Өйткені бір жағынан мемлекет азаматты этникалық қазақ ретінде танып, оған арнайы квота мен грант беріп отырса, екінші жағынан, оның қазақ екенін қайта дәлелдеу үшін қосымша құжаттар жинауды талап ету – көпе-көрнеу қандасқа жасалған кедергі деген сөз. Бұдан бөлек, қолында ресми «қандас» куәлігі болмағанымен, бірақ мемлекет этникалық қазақ ретінде танып квота бөлген, келген мемлекеті «ұлты қазақ» деп анықтама берген азаматтардың тіркеуге тұруы, медициналық қызмет алуы және басқа да мемлекеттік қызметтерді пайдалану кезінде құжаттық кедергілерге тап болмауы да мемлекеттің қатаң қадағалауында болуы тиіс. Сондықтан біздің айтпағымыз, ҚАЗТЕСТ талаптарын тарихи Отанына оралып жатқан этникалық қазақтарға түсінікті, әділ және қолжетімді форматқа келтірсе деген ниет.

СУРЕТСӨЗ

БЕРДІБЕКТІҢ БЕЙНЕСІ

(Жазушының жұмбақ кейпі)

Бала күнімізде біз үшін одан танымал жазушы жоқ еді. Әйгілі «Менің атым – Қожаның» авторы секілді бүкілхалықтық деңгейде даңққа бөленген қаламгер некен-саяқ. Себебі, әр ауылда, әр мектепте, әр үйде бір-бір Қожа бар еді. Бердібектің Мәскеуді шулатқан тентек Қожасы қазақ жұртының мүйіс-мүйісінде тіршілік кешіп жатқан бүкіл Қожаның болмыс-бітімін, тек-тұрпатын тап басты. Содан соң Қожаберген Қадыров жалпыхалықтық кейіпкерге айналып жүре берді. Біздің Қара Көженің қасында «Том Сойердің басынан кешкендері» жіп есе алмай қалды. Қазақ даласында Қожа көп болғанымен, оны ешкім Бердібек Соқпақбаев секілді иін қандырып иiley алған жоқ қой...

Бердібек аға Қожадан да басқа ғажап кейіпкерлерді қатарға қосты. Бірінен-бірі өтеді. Бас қаһармандарды былай қойғанда, ара-тұра төбе көрсетіп қалатын жол-жөнекей кейіпкерлерінің өзі естен тандырады. Сүйкей салған әр сөзі сары алтындай саулап түседі. Қаламының ұшы тиген жерге құдірет дари-ды. Бердібек көкем жанына желік біткен баланы жазушы болуға да, болмауға да үйретті. Анадай алапат қабылетті көрген адам таланттар жүзген теңізге халтураның қалтқұлт еткен қайғымен ескек салуға тәуекел ете қоймас.

Төртінші класта оқып жүргенімізде ғой деймін, Бердібек аға Аралға келген бір сапарында біздің Қаратөреңге соқты. Ауылдың парторгы Орынбасар Әйпешовтің үйінде жатты. Сол үйдегі кластасымыз Қайрошты іздеп барған болып, естіктің саңылауынан қарап, әйгілі жазушының әр қимылын бақыладық та тұрдық. Қалың шаш. Жылы жүз. Жұмбақ жымиыс. Риясыз күлкі... Үлкендер бізді үйге тастап, жазушымен клубта өтетін кездесуге өздері ғана кетті. Жалпы, дәл осыны қате жасады олар. Нағыз апаратын адамы біз едік. Бесіктен беліміз шықпай жатып, май шамның жарығымен Бердібектің бірқатар дүниесін оқып тастағанымызды айта алмай, тұтығып әрі тұншығып отырдық. Ертісіне әкей кездесуде Бердібек аға Мұхтар деген ұлы туғанда шығарған өлеңін көпшілікке оқып бергенін айтты. Сөйтіп де өзі сол өленді жатқа оқыды. Біз де құлаққа құйып алдық. «Текестің суы арық емес пе, Бердібек балық емес пе?!», – деп әрі қарай жедел жалғап, сайрай жас-та-

лейік дедік де, қарсы алдымыздағы кісінің қас-қабағын көріп, жым болдық. Бәлкім, әдеп, бәлкім, әдет...

Кейін Алматыға келген соң Бердібек ағамен бірі-екі рет жүздестік. Аз-кем тілдестік. Қолтаңбасын алдық. Қайнар Олжайдың тапсырмасымен ауқымды бағдарлама жасадық. Қаламгердің қызы Самалмен сұхбаттасдық. Классикпен сағынышқа айналған аяулы кезеңін бірге өткізген Бәшен апаммен сырласып, «Менің атым – Қожаның» әр әрпін қазақ руханиятына қашап таңбалаған жазу машинкасын қайта-қайта басып көрдік. Жазушы қайтқан үйге арнайы барып, ауласында біраз жүрдік. Сол үйдің маңайынан Бердібек ағаның рухын іздедік. Сен біздің балалық шағымызға өлмес ескерткіш орнаттың, өмірімізде көрмеген Қарыңқолдың суы мен нуын, жазушының әр қимылын бақыладық та тұрдық. Қалың шаш. Жылы жүз. Жұмбақ жымиыс. Риясыз күлкі... Үлкендер бізді үйге тастап, жазушымен клубта өтетін кездесуге өздері ғана кетті. Жалпы, дәл осыны қате жасады олар. Нағыз апаратын адамы біз едік. Бесіктен беліміз шықпай жатып, май шамның жарығымен Бердібектің бірқатар дүниесін оқып тастағанымызды айта алмай, тұтығып әрі тұншығып отырдық. Ертісіне әкей кездесуде Бердібек аға Мұхтар деген ұлы туғанда шығарған өлеңін көпшілікке оқып бергенін айтты. Сөйтіп де өзі сол өленді жатқа оқыды. Біз де құлаққа құйып алдық. «Текестің суы арық емес пе, Бердібек балық емес пе?!», – деп әрі қарай жедел жалғап, сайрай жас-та-

Бұл сурет Қарасаз жақта, Мұқағалидың алпыс жылдығы өтіп жатқан мезгілде түсірілген. Тау етегінде ой-ланып отырған тау тектес Бердібек көкемді Шүкір Ша-тұншығып отырдық. Ертісіне әкей кездесуде Бердібек аға Мұхтар деген ұлы туғанда шығарған өлеңін көпшілікке оқып бергенін айтты. Сөйтіп де өзі сол өленді жатқа оқыды. Біз де құлаққа құйып алдық. «Текестің суы арық емес пе, Бердібек балық емес пе?!», – деп әрі қарай жедел жалғап, сайрай жас-та-

Бауыржан ОМАРҰЛЫ

ҚАЗАҚ ЖУРНАЛИСТИКАСЫНЫҢ ҚАЙРАТКЕРІ

Л.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінде қазақ журналистикасы теориясының негізін салушылардың бірі, белгілі ғалым, профессор Темірбек Қожакеевтің 100 жылдығына орай ірі зерттеушінің мұрасына және медиа саласының өзекті мәселелеріне арналған «Темірбек Қожакеев мұрасы және жаңа медиа дәуірі: дәстүр, трансформация, инновация» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция өтті.

Конференцияның басты мақсаты цифрландыру және жаңа технологиялар дәуіріндегі Қазақстан журналистикасының даму бағыттарын айқындау. Сала мамандары Т.Қожакеевтің отандық баспасөздің алтын қорына айналған «Қазақ сатирасы», «Сатира негіздері», «Жас тілшілер серігі» және «Адам және заман» сынды іргелі ғылыми туындылары мен оқулық, оқу құралдарын және басқа ғылыми туындыларын негізге ала отырып, бүгінгі еңбек нарығының талаптарына сай кадрлар даярлау мәселесін талқылады. Халықаралық жиынға отандық және шетелдік ғылыми қауымдастық өкілдері қа-

тысты. Қонақтар қатарында Түркия, Қырғыз Республикасы, Өзбекстан және Қарақалпақстанның белгілі зерттеушілері, басқа да танымал шетелдік профессорлар, ғалымдар өз ойларын ортаға салды.

Сонымен қатар Л.Гумилев атындағы ЕҰУ-дың Журналистика мәселелерін зерттеу институтының директоры, алаштанушы-ғалым Қайрат Сақ ой бөлісті.

– Темірбек аға, қазақ журналистикасына өзіндік дара жолын салған адам. ҚазҰУ-нің Журналистика факультетін 17 жыл басқарды. Одақ көлеміне танытты. Бір өзі бір институттың қызметін атқарды. Қазақ

сатиралық журналистикасының теориясын, тарихын зерттеді. Желтоқсан көтерілісі кезінде қуғын-сүргінге ұшырады. Бірақ мұқалмады. Алаш зиялыларының мұраларын зерделеді. «Жыл құстары», «Көксеңгірлер», «Қым-қуыт іздер» атты кітаптар жазды. Шәкірт тәрбиеледі. Біздің де кандидаттық ғылыми жұмысымызды үлкен қамқорлықпен қорғатты. Ол – артына мол рухани қазына

Сонымен бірге, сыншы-ғалым, филология ғылымдарының докторы Дандай Ысқақ ойын былайша білдірді.

– Темірбек ағайдың әрбір айтқан лекциясын қағазға түсірсеңіз, өзгертпей кітап етіп басып шығуға болатындай еді. Ұйымдастырушылық қабілеті, адамгершілігі мықты тұғын. Шәкірті, әріптесі болдық. Қайраткерлігінен сыр шертейін. Қазақ руханиятының қайраткері Рахманқұл Бердібаев 1956 жылы Тың және тыңайған жерлерді игеру, орыстандыру процесіне қарсы шықты. Сол кезде қазақтың бас көтерер азаматтары қазақ ұлтының үлесі төмендеп, қазақ мектептерінің жабылып, орысша мектептердің көбеюіне, қазақ тілінің тұншықтырылуына төзбеді. Ұлтсыздану үдерісіне қарсы шыққан қауымның ішінде Темірбек Қожакеев белсенділік танытып жүрді. Жалпы, ол кісі сөзімен де, ісімен де қазаққа қызмет ете білген нар тұла, – деп түйді сыншы-ғалым.

О.МҰРАТБЕКҰЛЫ

СУРЕТ БОП ҚҰЛПЫРҒАН ЕЛОРДА

Астананың көрікті орындары кәсіби суретшілердің қылқаламымен жаңа қырынан көрінді. «Елорда – өнер бұлағы» республикалық арт-симпозиумы аясында қазақстандық суретшілер елорданың сәулеті мен ерекше орындарын ашық аспан астында бейнелеп, қаланың көркем келбетін өз шығармашылық көзқарастары арқылы айшықтай түсті.

интерпретациясы арқылы танытып, Астананың заманауи мәдени-шығармашылық кеңістігін одан әрі дамытуға бағытталған.

«Жобаға еліміздің әр өңірінен кәсіби суретшілер қатысып, бес күн бойы елорданың көрікті орындарында ашық аспан астында шығармашылық жұмыстарын жүргізуде. Олар Астананың заманауи сәулетін, ерекше кеңістіктері мен қаланың өзіндік атмосферасын өз шығармашылық көзқарастары арқылы бейнелеуде», – деді Мәдениет басқармасының Мәдениет және өнерді дамыту бөлімінің басшысы Ақерке Жақанқызы.

Бұл күні суретшілер қаланың әртүрлі орындарына орналасып, елорданың заманауи сәулеті, ерекше кеңістіктері мен атмосферасын қағазға түсірді.

Суретшілер көрмелерін Атырау көпірі, Астаналық цирк, Абу-Даби Плаза, Самал паркі, Бас мешіт сияқты локацияларда ұйымдастырды. Бұл көрмелер Астана қаласында кәсіби суретшілердің «Елорда – өнер бұлағы» республикалық арт-симпозиумы өтуде. Ауқымды арт-жобаға еліміздің әр өңірінен кәсіби суретшілер қатысып жатыр.

Жарыс аясында бес күн бойы суретшілер елорданың тарихи мұрасына, заманауи дамуына, сәулеттік келбетіне және қалалық өмірдің серпініне назар аудара отырып, жаңа туындыларын дүниеге әкелді.

Симпозиумның қорытындысы шыққан күні жоба барысында арнайы бейнеленген 40-тан астам жаңа туынды көпшілік назарына ұсынылмақ. Көрме 1 қазанға дейін жалғасады.

Жоба елорданың көркем бейнесін кәсіби суретшілердің шығармашылық

Ұлттық академиялық кітапханада «Балам тұлға болсын десеңіз...» тақырыбында «Әке мен бала» клубының кезекті отырысы өтті. Баланың тұлға болып қалыптасуына отбасының маңызын көрсету, әке мен бала арасындағы өзара түсіністік пен сенімді нығайту, отбасылық құндылықтарды дәріптеу мақсатында өткен жиынға «Әкелер одағы» республикалық қоғамдық бірлестігінің басшылығы, аталмыш клуб мүшелері, ата-аналар және елордадағы С.Сейфуллин атындағы №80 мектеп-гимназиясы мен К.Мыңбаев атындағы №59 мектеп-лицей ұстаздары мен оқушылары қатысты.

БАЛА ТҰЛҒА БОЛЫП ҚАЛАЙ ҚАЛЫПТАСАДЫ?

Аманғали ҚАЛЖАНОВ

Іс-шара барысында әкенің өнегесі, өмірлік ұстанымы, айтқан ақылы мен балаға бөлген уақыты – оның болашақ болмысына ықпал ететін маңызды құндылықтар, ал бала тәрбиесі – отбасы мен қоғам алдындағы үлкен жауапкершілік екені айтылды. Әке мен бала арасындағы жылы қарым-қатынас, отбасындағы өзара сыйластық пен жауапкершілік, балаға үлгі болудың маңызы туралы ой-пікірлер ортаға салынды. Кітап оқу арқылы ата-ана мен баланың рухани жақындасуы, бірге кітап оқуды отбасылық дәстүрге айналдырудың маңызы сөз болды.

Жиынды жүргізген журналист Ернат Рахметолла Мемлекет басшысының бастамасымен «Кітап оқитын ұлт» республикалық кітап оқу марафоны басталғанын айта келе, бұл жоба жеті бағыт бойынша өтіп жатқанын, өзі отбасымен «Кітап оқитын әулет» бағытына қатысып жатқанын, бұл бағытта оқуға ұсынылған 15 кітаптың бірі Қазақстанның халық жазушысы Төлен Әбдіктің «Әке» кітабы барын жеткізді. Оқушыларды еркін әңгімеге тартып, тұлға ұғымын қалай түсінетінін сұрады.

«Әкелер одағы» республикалық қоғамдық бірлестігінің төрағасы Мақсұтбек Аймағанбет бұл ұйымның құрылғандағы басты мақсаты бала тәрбиесіне көңіл бөлу екенін жеткізе келе, соның бір бағыты кітап оқуға баулу болып отырғанын айтып өтті.

Осы бағытта атқарылған жұмыстармен таныстырды. Аталмыш ұйым мен Ұлттық академиялық кітапхана бірлесіп өткізген іс-шараларға, баспалармен жұмыстың жайына тоқталды.

«Бірнеше жыл бұрын елімізде Балалар әдебиеті жылы болды. Сол кезде балаларға арналған кітаптар аз екенін, әсіресе қазақ тіліндегі кітаптар жоқтың қасы екенін байқадық. Осы мәселе бойынша жұмыс істедік. Соның ішінде «Хатико» сияқты кітаптардың қазақ тіліне аударылуына атсалыстық. Екі жыл бұрын «Заманмен санасқан 30 әкенің хикаясы» атты кітап шығардық. Оның авторы – Бақытжан Бұқарбай. Мен өзім кішкентайымнан «Балдырған» журналын оқып өстім. Оған жазған шығармаларымды жіберіп, хат жазатынымын. Осындай «Балдырған», «Айгөлек», «Ақ желкен» секілді балалар журналдарына, жасөспірімдерге арналған басылымдарға көңіл бөлу керек» деген Мақсұтбек Аймағанбет қазіргі гаджеттер заманында кітап оқудың маңызына тоқталды.

Белгілі театр және кино актері, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты Әділ Ахметов өнер әлеміне қалай келгенін әңгімеледі.

«Кітап оқығанда адамның қиялы дамиды, ұшқыр болады. Жалпы қиял деген шексіз ғой. Қиялы мықты адам жаңалықтар ашады, ойлау жүйесі еркін болады және қиыншылыққа берілмейді. Меніңше, кітаптың үлкен пайдасының бірі – қиялды шарықтату. Ең бастысы, өзіне ұнайтын жанрды табу» деді актер.

Редакция қолжазба иелерінің пікірлері мен көзқарасын бөлісуі шарт емес.

Газет ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 23.05.2018 ж. тіркеліп, №17120-Г куәлігі берілген. Меншік иесі: «Elorda Aqparat» ЖШС

Директор – Олжас СЫДЫҚБЕК

Бас редактордың міндетін уақытша атқарушы – Ғалым ҚОЖАБЕКОВ

Шеф-редактор – Төлен ТІЛЕУБАЙ

Газетте жарияланған материалдарды сілтемесіз көшіріп басуға болмайды.

Газет сейсенбі, бейсенбі және сенбі күндері шығады.

Жарнама мен хабарландырулардың мазмұнына жарнама беруші жауап береді.

Газет «ASTANA AQSHAMY» газеті редакциясының компьютерлік орталығында теріліп, қатталды. Тираж – 5 100. Апталық таралымы – 15 300 Тапсырыс № 114 Баспахана: Астана қаласы, Сілеті көшесі, 30-үй «Медиа-холдинг «ERNUR» ЖШС

Редакция мекенжайы: 010000, Астана қаласы, Достық көшесі, 13, «Нұрсая-2» ТК

Va-reklama@mail.ru aqsham1990@mail.ru

Кезекші редактор – Аманғали ҚАЛЖАНОВ